శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీపరాశరమహర్షిప్రణీతే శ్రీవిష్ణుపురాణే

॥ తృతీయోంఽశః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

విషయసూచీ

1	ప్రథమోఽధ్యాయః	**2**
2	ద్వితీయోఽధ్యాయః	**7**
3	తృతీయోఽధ్యాయః	**13**
4	చతుర్థోఽధ్యాయః	**17**
5	పంచమోఽధ్యాయః	**20**
6	షష్ఠోఽధ్యాయః	**24**
7	సప్తమోఽధ్యాయః	**28**
8	అష్టమోఽధ్యాయః	**34**
9	నవమోఽధ్యాయః	**39**
10	దశమోఽధ్యాయః	**43**
11	ఏకాదశోఽధ్యాయః	**46**
12	ద్వాదశోఽధ్యాయః	**59**
13	త్రయోదశోఽధ్యాయః	**64**
14	చతుర్దశోఽధ్యాయః	**68**
15	పంచదశోఽధ్యాయః	**72**
16	షోడశోఽధ్యాయః	**78**
17	సప్తదశోఽధ్యాయః	**81**
18	అష్టాదశోఽధ్యాయః	**87**

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

కథితా గురుణా సమ్యగ్భూసముద్రాదిసంస్థితిః।
సూర్యాదీనాం చ సంస్థానం జ్యోతిషాం చాతివిస్తరాత్ ॥ **1** ॥ 1

దేవాదీనాం తథా సృష్టిర్ఋషీణాం చాపి వర్ణితా।
చాతుర్వర్ణ్యస్య చోత్పత్తిస్తిర్యగ్యోనిగతస్య చ ॥ **2** ॥ 2

ధ్రువప్రహ్లాదచరితం విస్తరాచ్చ త్వయోదితం।
మన్వంతరాణ్యశేషాణి శ్రోతుమిచ్ఛామ్యనుక్రమాత్ ॥ **3** ॥ 3

మన్వంతరాధిపాంశ్చైవ శక్రదేవపురోగమాన్।
భవతా కథితానేతాంశ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం గురో ॥ **4** ॥ 4

శ్రీపరాశర ఉవాచ

అతీతానాగతానీహ యాని మన్వంతరాణి వై।
తాన్యహం భవతః సమ్యక్కథయామి యథాక్రమం ॥ **5** ॥ 5

స్వాయంభువో మనుః పూర్వం పరః స్వారోచిషస్తథా।
ఉత్తమస్తామసశ్చైవ రైవతశ్చాక్షుషస్తథా ॥ **6** ॥ 6

షడేతే మనవోఽతీతాస్సాంప్రతం తు రవేస్సుతః।
వైవస్వతోఽయం యస్యైతత్సప్తమం వర్తతేఽంతరం ॥ **7** ॥ 7

స్వాయంభువం తు కథితం కల్పాదావంతరం మయా।
దేవాస్సప్తర్షయశ్చైవ యథావత్కథితా మయా ॥ **8** ॥ 8

అత ఊర్ధ్వం ప్రవక్ష్యామి మనోస్స్వారోచిషస్య తు ।
మన్వంతరాధిపాన్సమ్యగ్దేవర్షీస్తత్సుతాంస్తథా ॥ **9** ॥ 9

పారావతాస్సతుషితా దేవాస్స్వారోచిషేఽంతరే ।
విపశ్చిత్తత్ర దేవేంద్రో మైత్రేయాసీన్మహాబలః ॥ **10** ॥ 10

ఊర్జః స్తంభస్తథా ప్రాణో వాతోఽథ పృషభస్తథా ।
నిరయశ్చ పరీవాంశ్చ తత్ర సప్తర్షయోఽభవన్ ॥ **11** ॥ 11

చైత్రకింపురుషాద్యాశ్చ సుతాస్స్వారోచిషస్య తు ।
ద్వితీయమేతద్వ్యాఖ్యాతమంతరం శృణు చోత్తమం ॥ **12** ॥ 12

తృతీయేఽప్యంతరే బ్రహ్మన్నుత్తమో నామ యో మనుః ।
సుశాంతిర్నామ దేవేంద్రో మైత్రేయాసీత్సురేశ్వరః ॥ **13** ॥ 13

సుధామానస్తథా సత్యా జపాశ్చాథ ప్రతర్దనాః ।
వశవర్తినశ్చ పంచైతే గణా ద్వాదశకాస్స్మృతాః ॥ **14** ॥ 14

వసిష్ఠతనయా హ్యేతే సప్త సప్తర్షయోఽభవన్ ।
అజః పరశుదీప్తాద్యాస్తథోత్తమమనోస్సుతాః ॥ **15** ॥ 15

తామసస్యాంతరే దేవాస్సుపారా హరయస్తథా ।
సత్యాశ్చ సుధియశ్చైవ సప్తవింశతికా గణాః ॥ **16** ॥ 16

శిబిరింద్రస్తథా చాసీచ్ఛతయజ్ఞోపలక్షణః ।
సప్తర్షయశ్చ యే తేషాం తేషాం నామాని మే శృణు ॥ **17** ॥ 17

జ్యోతిర్ధామా పృథుః కావ్యశ్చైత్రోఽగ్నిర్వనకస్తథా ।
పీవరశ్చర్షయో హోతే సప్త తత్రాపి చాంతరే ॥ **18** ॥ 18

నరః ఖ్యాతిః కేతురూపో జానుజంఘాదయస్తథా ।
పుత్రాస్తు తామసస్యాసన్ రాజానస్సుమహాబలాః ॥ **19** ॥ 19

పంచమే వాపి మైత్రేయ రైవతో నామ నామతః।
మనుర్విభుశ్చ తత్రేంద్రో దేవాంశ్చాత్రాంతరే శృణు ॥ **20** ॥ 20

అమితాభా భూతరయా వైకుంఠాస్ససుమేధసః।
ఏతే దేవగణాస్తత్ర చతుర్దశ చతుర్దశ ॥ **21** ॥ 21

హిరణ్యరోమా వేదశ్రీరూర్ధ్వబాహుస్తథాపరః।
వేదబాహుస్సుధామా చ పర్జన్యశ్చ మహామునిః।
ఏతే సప్తర్షయో విప్ర తత్రాసన్ రైవతేఽంతరే ॥ **22** ॥ 22

బలబంధుశ్చ సంభావ్యస్సత్యకాద్యాశ్చ తత్సుతాః।
నరేంద్రాశ్చ మహావీర్యా బభూవుర్మునిసత్తమ ॥ **23** ॥ 23

స్వారోచిషశ్చోత్తమశ్చ తామసో రైవతస్తథా।
ప్రియవ్రతాన్వయా హ్యేతే చత్వారో మనవస్స్మృతాః ॥ **24** ॥ 24

విష్ణుమారాధ్య తపసా స రాజర్షిః ప్రియవ్రతః।
మన్వంతరాధిపానేతా~మ్లబ్ధవానాత్మవంశజాన్ ॥ **25** ॥ 25

షష్ఠే మన్వంతరే చాసీచ్చాక్షుషాఖ్యస్తథా మనుః।
మనోజవస్తథైవేంద్రో దేవానపి నిబోధ మే ॥ **26** ॥ 26

ఆప్యాః ప్రసూతా భవ్యాశ్చ పృథుకాశ్చ దివౌకసః।
మహ్యనుభావా లేఖాశ్చ పంచైతే హ్యష్టకా గణాః ॥ **27** ॥ 27

సుమేధా విరజాశ్చైవ హవిష్మానుత్తమో మధుః।
అతినామా సహిష్ణుశ్చ సప్తాసన్నితి చర్షయః ॥ **28** ॥ 28

ఊరుః పూరుశ్శతద్యుమ్నప్రముఖాస్సుమహాబలాః।
చాక్షుషస్య మనోః పుత్రాః పృథివీపతయోఽభవన్ ॥ **29** ॥ 29

వివస్వతస్సుతో విప్ర శ్రాద్ధదేవో మహాద్యుతిః।
మనుస్సంవర్తతే ధీమాన్ సాంప్రతం సప్తమేఽంతరే ॥ **30** ॥ 30

ఆదిత్యవసురుద్రాద్యా దేవాశ్చాత్ర మహామునే।
పురందరస్తథైవాత్ర మైత్రేయ త్రిదశేశ్వరః ॥ **31** ॥ 31

వసిష్ఠః కాశ్యపోఽథాత్రిర్జమదగ్నిస్సగౌతమః।
విశ్వామిత్రభరద్వాజౌ సప్త సప్తర్షయోఽభవన్ ॥ **32** ॥ 32

ఇక్ష్వాకుశ్చ నృగశ్చైవ ధృష్టః శర్యాతిరేవ చ।
నరిష్యంతశ్చ విఖ్యాతో నాభాగోఽరిష్ట ఏవ చ ॥ **33** ॥ 33

కరూషశ్చ పృషధ్రశ్చ సుమహా~మ్లోకవిశ్రుతః।
మనోర్వైవస్వతస్యైతే నవ పుత్రాః సుధార్మికాః ॥ **34** ॥ 34

విష్ణుశక్తిరనౌపమ్యా సత్త్వోద్రిక్తా స్థితౌ స్థితా।
మన్వంతరేష్వశేషేషు దేవత్వేనాధితిష్ఠతి ॥ **35** ॥ 35

అంశేన తస్యా జజ్ఞేఽసౌ యజ్ఞస్స్వాయంభువేఽంతరే।
ఆకూత్యాం మానసో దేవ ఉత్పన్నః ప్రథమేఽంతరే ॥ **36** ॥ 36

తతః పునః స వై దేవః ప్రాప్తే స్వారోచిషేఽంతరే।
తుషితాయాం సముత్పన్నో హ్యాజితస్తుషితైః సహ ॥ **37** ॥ 37

ఔత్తమేఽప్యంతరే దేవస్తుషితస్తు పునస్స వై।
సత్యాయామభవత్సత్యః సత్యైస్సహ సురోత్తమైః ॥ **38** ॥ 38

తామసస్యాంతరే చైవ సంప్రాప్తే పునరేవ హి।
హర్యాయాం హరిభిస్సార్ధం హరిరేవ బభూవ హ ॥ **39** ॥ 39

రైవతేఽప్యంతరే దేవస్సంభూత్యాం మానసో హరిః।
సంభూతో రైవతైస్సార్ధం దేవైర్దేవవరో హరిః ॥ **40** ॥ 40

చాక్షుషే చాంతరే దేవో వైకుంఠః పురుషోత్తమః।
వికుంఠాయామసౌ జజ్ఞే వైకుంఠైర్దేవతైః సహ ॥ **41** ॥ 41

మన్వంతరేఽత్ర సంప్రాప్తే తథా వైవస్వతే ద్విజ।
వామనః కశ్యపాద్విష్ణురదిత్యాం సంబభూవ హ ॥ **42** ॥ 42

త్రిభిః క్రమైరిమాల్లోకాంజిత్వా యేన మహాత్మనా।
పురందరాయ త్రైలోక్యం దత్తం నిహతకంటకం ॥ **43** ॥ 43

ఇత్యేతాస్తనవస్తస్య సప్తమన్వంతరేషు వై।
సప్తస్వేవాభవన్విప్ర యాభిః సంవర్ద్ధితాః ప్రజాః ॥ **44** ॥ 44

యస్మాద్విష్టమిదం విశ్వం తస్య శక్త్యా మహాత్మనః।
తస్మాత్స ప్రోచ్యతే విష్ణుర్విశేర్ధాతోః ప్రవేశనాత్ ॥ **45** ॥ 45

సర్వే చ దేవా మనవస్సమస్తా -
స్సప్తర్షయో యే మనుసూనవశ్చ।
ఇంద్రశ్చ యోఽయం త్రిదశేశభూతో
విష్ణోరశేషాస్తు విభూతయస్తాః ॥ **46** ॥ 46

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే ప్రథమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

ప్రోక్తాన్యేతాని భవతా సప్తమన్వంతరాణి వై ।
భవిష్యాణ్యపి విప్రర్షే మమాఖ్యాతుం త్వమర్హసి ॥ **1** ॥ 47

శ్రీపరాశర ఉవాచ

సూర్యస్య పత్నీ సంజ్ఞాభూత్తనయా విశ్వకర్మణః ।
మనుర్యమో యమీ చైవ తదపత్యాని వై మునే ॥ **2** ॥ 48

అసహంతీ తు సా భర్తుస్తేజశ్ఛాయాం యుయోజ వై ।
భర్తృశుశ్రూషణేఽరణ్యం స్వయం చ తపసే యయౌ ॥ **3** ॥ 49

సంజ్ఞేయమిత్యథార్కశ్చ ఛాయాయామాత్మజత్రయం ।
శనైశ్చరం మనుం చాన్యం తపతీం చాప్యజీజనత్ ॥ **4** ॥ 50

ఛాయాసంజ్ఞా దదౌ శాపం యమాయ కుపితా యదా ।
తదాన్యేయమసౌ బుద్ధిరిత్యాసీద్యమసూర్యయోః ॥ **5** ॥ 51

తతో వివస్వానాఖ్యాతే తయైవారణ్యసంస్థితాం ।
సమాధిదృష్ట్యా తదృశే తామశ్వాం తపసి స్థితాం ॥ **6** ॥ 52

వాజిరూపధరః సోఽథ తస్యాం దేవావథాశ్వినౌ ।
జనయామాస రేవంతం రేతసోఽంతే చ భాస్కరః ॥ **7** ॥ 53

ఆనిన్యే చ పునః సంజ్ఞాం స్వస్థానం భగవాన్ రవిః ।
తేజసశ్శమనం చాస్య విశ్వకర్మా చకార హ ॥ **8** ॥ 54

భ్రమమారోప్య సూర్యం తు తస్య తేజోనిశాతనం।
కృతవానష్టమం భాగం స వ్యశాతయదవ్యయం ॥ **9** ॥ 55

యత్తస్మాద్వైష్ణవం తేజశ్శాతితం విశ్వకర్మణా।
జాజ్వల్యమానమపతత్తద్భూమౌ మునిసత్తమ ॥ **10** ॥ 56

త్వష్టైవ తేజసా తేన విష్ణోశ్చక్రమకల్పయత్।
త్రిశూలం చైవ శర్వస్య శిబికాం ధనదస్య చ ॥ **11** ॥ 57

శక్తిం గుహస్య దేవానామన్యేషాం చ యదాయుధం।
తత్సర్వం తేజసా తేన విశ్వకర్మా వ్యవర్ధయత్ ॥ **12** ॥ 58

ఛాయాసంజ్ఞాసుతో యోఽసౌ ద్వితీయః కథితో మనుః।
పూర్వజస్య సవర్ణోఽసౌ సావర్ణిస్తేన కథ్యతే ॥ **13** ॥ 59

తస్య మన్వంతరం హ్యేతత్సావర్ణికమథాష్టమం।
తచ్ఛృణుష్వ మహాభాగ భవిష్యత్కథయామి తే ॥ **14** ॥ 60

సావర్ణిస్తు మనుర్యోఽసౌ మైత్రేయ భవితా తతః।
సుతపాశ్చామితాభాశ్చ ముఖ్యాశ్చాపి తథా సురాః ॥ **15** ॥ 61

తేషాం గణశ్చ దేవానామేకైకో వింశకః స్మృతః।
సప్తర్షీనపి వక్ష్యామి భవిష్యాన్మునిసత్తమ ॥ **16** ॥ 62

దీప్తిమాన్ గాలవో రామః కృపో ద్రౌణిస్తథా పరః।
మత్పుత్రశ్చ తథా వ్యాస ఋష్యశృంగశ్చ సప్తమః ॥ **17** ॥ 63

విష్ణుప్రసాదాదనఘః పాతాలాంతరగోచరః।
విరోచనసుతస్తేషాం బలిరింద్రో భవిష్యతి ॥ **18** ॥ 64

విరజాశ్చోర్వరీవాంశ్చ నిర్మోకాద్యాస్తథాపరే।
సావర్ణేస్తు మనోః పుత్రా భవిష్యంతి నరేశ్వరాః ॥ **19** ॥ 65

నవమో దక్షసావర్ణిర్భవిష్యతి మునే మనుః ॥ **20** ॥ 66

పారా మరీచిగర్భాశ్చ సుధర్మాణస్తథా త్రిధా ।
భవిష్యంతి తథా దేవా హ్యేకైకో ద్వాదశో గణః ॥ **21** ॥ 67

తేషామింద్రో మహావీర్యో భవిష్యత్యద్భుతో ద్విజ ॥ **22** ॥ 68

సవనో ద్యుతిమాన్ భవ్యో వసుర్మేధాతిథిస్తథా ।
జ్యోతిష్మాన్ సప్తమః సత్యస్తత్రైతే చ మహర్షయః ॥ **23** ॥ 69

ధృతకేతుర్దీప్తికేతుః పంచహస్తనిరామయౌ ।
పృథుశ్రవాద్యాశ్చ తథా దక్షసావర్ణికాత్మజాః ॥ **24** ॥ 70

దశమో బ్రహ్మసావర్ణిర్భవిష్యతి మునే మనుః ।
సుధామానో విశుద్ధాశ్చ శతసంఖ్యాస్తథా సురాః ॥ **25** ॥ 71

తేషామింద్రశ్చ భవితా శాంతిర్నామ మహాబలః ।
సప్తర్షయో భవిష్యంతి యే తథా తాంశృణుష్వ హ ॥ **26** ॥ 72

హవిష్మాన్సుకృతస్సత్యస్తపోమూర్తిస్తథాపరః ।
నాభాగోఽప్రతిమౌజాశ్చ సత్యకేతుస్తథైవ చ ॥ **27** ॥ 73

సుక్షేత్రశ్చోత్తమౌజాశ్చ భూరిషేణాదయో దశ ।
బ్రహ్మసావర్ణిపుత్రాస్తు రక్షిష్యంతి వసుంధరాం ॥ **28** ॥ 74

ఏకాదశశ్చ భవితా ధర్మసావర్ణికో మనుః ॥ **29** ॥ 75

విహంగమాః కామగమా నిర్వాణరతయస్తథా ।
గణాస్త్వేతే తదా ముఖ్యా దేవానాం చ భవిష్యతాం ।
ఏకైకస్త్రిశకస్తేషాం గణశ్చేంద్రశ్చ వై వృషః ॥ **30** ॥ 76

నిఃస్వరశ్చాగ్నితేజాశ్చ వపుష్మాన్నృణిరారుణిః।
హవిష్మాననఘశ్చైవ భావ్యాః సప్తర్షయస్తథా ॥ **31** ॥ 77

సర్వత్రగస్సుధర్మా చ దేవానీకాదయస్తథా।
భవిష్యంతి మనోస్తస్య తనయాః పృథివీశ్వరాః ॥ **32** ॥ 78

రుద్రపుత్రస్తు సావర్ణిర్భవితా ద్వాదశో మనుః।
ఋతుధామా చ తత్రేంద్రో భవితా శృణు మే సురాన్ ॥ **33** ॥ 79

హరితా రోహితా దేవాస్తథా సుమనసో ద్విజ।
సుకర్మాణః సురాపాశ్చ దశకాః పంచ వై గణాః ॥ **34** ॥ 80

తపస్వీ సుతపాశ్చైవ తపోమూర్తిస్తపోరతిః।
తపోధృతిర్ద్యుతిశ్చాన్యః సప్తమస్తు తపోధనః।
సప్తర్షయస్త్వీమే తస్య పుత్రానపి నిబోధ మే ॥ **35** ॥ 81

దేవవానుపదేవశ్చ దేవశ్రేష్ఠాదయస్తథా।
మనోస్తస్య మహావీర్యా భవిష్యంతి మహానృపాః ॥ **36** ॥ 82

త్రయోదశో రుచిర్నామా భవిష్యతి మునే మనుః ॥ **37** ॥ 83

సుత్రామాణః సుకర్మాణః సుధర్మాణస్తథామరాః।
త్రయస్త్రింశద్విభేదాస్తే దేవానాం యత్ర వై గణాః ॥ **38** ॥ 84

దివస్పతిర్మహావీర్యస్తేషామింద్రో భవిష్యతి ॥ **39** ॥ 85

నిర్మోహస్తత్త్వదర్శీ చ నిష్ప్రకంప్యో నిరుత్సుకః।
ధృతిమానవ్యయశ్చాన్యస్సప్తమస్సుతపా మునిః।
సప్తర్షయస్త్వమీ తస్య పుత్రానపి నిబోధ మే ॥ **40** ॥ 86

చిత్రసేనవిచిత్రాద్యా భవిష్యంతి మహీక్షితః ॥ **41** ॥ 87

భౌమశ్చతుర్దశశ్చాత్ర మైత్రేయ భవితా మనుః।
శుచిరింద్రః సురగణాస్తత్ర పంచ శృణుష్వ తాన్ ॥ **42** ॥ 88

చాక్షుషాశ్చ పవిత్రాశ్చ కనిష్ఠా భ్రాజికాస్తథా।
వాచావృద్ధాశ్చ వై దేవాస్సప్తర్షీనపి మే శృణు ॥ **43** ॥ 89

అగ్నిబాహుః శుచిః శుక్రో మాగధోఽగ్నిధ్ర ఏవ చ।
యుక్తస్తథా జితశ్చాన్యో మనుపుత్రానతః శృణు ॥ **44** ॥ 90

ఊరుగంభీరబుద్ధ్యాద్యా మనోస్తస్య సుతా నృపాః।
కథితా మునిశార్దూల పాలయిష్యంతి యే మహీం ॥ **45** ॥ 91

చతుర్యుగాంతే వేదానాం జాయతే కిల విప్లవః।
ప్రవర్తయంతి తానేత్య భువం సప్తర్షయో దివః ॥ **46** ॥ 92

కృతే కృతే స్మృతేర్విప్ర ప్రణేతా జాయతే మనుః।
దేవా యజ్ఞభుజస్తే తు యావన్మన్వంతరం తు తత్ ॥ **47** ॥ 93

భవంతి యే మనోః పుత్రా యావన్మన్వంతరం తు తైః।
తదన్వయోద్భవైశ్చైవ తావద్భూః పరిపాల్యతే ॥ **48** ॥ 94

మనుస్సప్తర్షయో దేవా భూపాలాశ్చ మనోః సుతాః।
మన్వంతరే భవంత్యేతే శక్రశ్చైవాధికారిణః ॥ **49** ॥ 95

చతుర్దశభిరేతైస్తు గతైర్మన్వంతరైర్ద్విజ।
సహస్రయుగపర్యంతః కల్పో నిశ్శేష ఉచ్యతే ॥ **50** ॥ 96

తావత్ప్రమాణా చ నిశా తతో భవతి సత్తమ।
బ్రహ్మరూపధరశ్శేతే శేషాహావంబుసంప్లవే ॥ **51** ॥ 97

త్రైలోక్యమఖిలం గ్రస్త్వా భగవానాదికృద్విభుః।
స్వమాయాసంస్థితో విప్ర సర్వభూతో జనార్దనః ॥ **52** ॥ 98

తతః ప్రబుద్ధో భగవాన్ యథా పూర్వం తథా పునః।
సృష్టిం కరోత్యవ్యయాత్మా కల్పే కల్పే రజోగుణః ॥ **53** ॥ 99

మనవో భూభుజస్సేంద్రా దేవాస్సప్తర్షయస్తథా।
సాత్త్వికోంఽశః స్థితికరో జగతో ద్విజసత్తమ ॥ **54** ॥ 100

చతుర్యుగేఽప్యసౌ విష్ణుః స్థితివ్యాపారలక్షణః।
యుగవ్యవస్థాం కురుతే యథా మైత్రేయ తచ్ఛృణు ॥ **55** ॥ 101

కృతే యుగే పరం జ్ఞానం కపిలాదిస్వరూపధృక్।
దదాతి సర్వభూతాత్మా సర్వభూతహితే రతః ॥ **56** ॥ 102

చక్రవర్తి స్వరూపేణ త్రేతాయామపి స ప్రభుః।
దుష్టానాం నిగ్రహం కుర్వన్పరిపాతి జగత్త్రయం ॥ **57** ॥ 103

వేదమేకం చతుర్భేదం కృత్వా శాఖాశతైర్విభుః।
కరోతి బహులం భూయో వేదవ్యాసస్వరూపధృక్ ॥ **58** ॥ 104

వేదాంస్తు ద్వాపరే వ్యస్య కలేరంతే పునర్హరిః।
కల్కిస్వరూపీ దుర్వృత్తాన్మార్గే స్థాపయతి ప్రభుః ॥ **59** ॥ 105

ఏవమేతజ్జగత్సర్వం శశ్వత్పాతి కరోతి చ।
హంతి చాంతేష్వనంతాత్మా నాస్త్యస్మాద్వ్యతిరేకి యత్ ॥ **60** ॥ 106

భూతం భవ్యం భవిష్యం చ సర్వభూతాన్మహాత్మనః।
తదత్రాన్యత్ర వా విప్ర సద్భావః కథితస్తవ ॥ **61** ॥ 107

మన్వంతరాణ్యశేషాణి కథితాని మయా తవ।
మన్వంతరాధిపాంశ్చైవ కిమన్యత్కథయామి తే ॥ **62** ॥ 108

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

జ్ఞాతమేతన్మయా త్వత్తో యథా సర్వమిదం జగత్ ।
విష్ణుర్విష్ణో విష్ణుతశ్చ న పరం విద్యతే తతః ॥ **1** ॥ 109

ఏతత్తు శ్రోతుమిచ్ఛామి వ్యస్తా వేదా మహాత్మనా ।
వేదవ్యాసస్వరూపేణ తథా తేన యుగే యుగే ॥ **2** ॥ 110

యస్మిన్యస్మిన్యుగే వ్యాసో యో య ఆసీన్మహామునే ।
తం తమాచక్ష్వ భగవంఛాఖాభేదాంశ్చ మే వద ॥ **3** ॥ 111

శ్రీపరాశర ఉవాచ

వేదద్రుమస్య మైత్రేయ శాఖాభేదాస్సహస్రశః ।
న శక్తో విస్తరాద్వక్తుం సంక్షేపేణ శృణుష్వ తం ॥ **4** ॥ 112

ద్వాపరే ద్వాపరే విష్ణుర్వ్యాసరూపీ మహామునే ।
వేదమేకం సుబహుధా కురుతే జగతో హితః ॥ **5** ॥ 113

వీర్యం తేజో బలం చాల్పం మనుష్యాణామవేక్ష్య చ ।
హితాయ సర్వభూతానాం వేదభేదాన్కరోతి సః ॥ **6** ॥ 114

యయాసౌ కురుతే తన్వా వేదమేకం పృథక్ ప్రభుః ।
వేదవ్యాసాభిధానా తు సా చ మూర్తిర్మధుద్విషః ॥ **7** ॥ 115

యస్మిన్మన్వంతరే వ్యాసా యే యే స్యుస్తాన్నిబోధ మే ।
యథా చ భేదశ్శాఖానాం వ్యాసేన క్రియతే మునే ॥ **8** ॥ 116

అష్టావింశతికృత్వో వై వేదో వ్యస్తో మహర్షిభిః।
వైవస్వతేఽంతరే తస్మిందాపరేషు పునః పునః ॥ **9** ॥ 117

వేదవ్యాసా వ్యతీతా యే హ్యష్టావింశతి సత్తమ।
చతుర్ధా యైః కృతో వేదో ద్వాపరేషు పునః పునః ॥ **10** ॥ 118

ద్వాపరే ప్రథమే వ్యస్తస్స్వయం వేదః స్వయంభువా।
ద్వితీయే ద్వాపరే చైవ వేదవ్యాసః ప్రజాపతిః ॥ **11** ॥ 119

తృతీయే చోశనా వ్యాసశ్చతుర్థే చ బృహస్పతిః।
సవితా పంచమే వ్యాసః షష్ఠే మృత్యుస్స్మృతః ప్రభుః ॥ **12** ॥ 120

సప్తమే చ తథైవేంద్రో వసిష్ఠశ్చాష్టమే స్మృతః।
సారస్వతశ్చ నవమే త్రిధామా దశమే స్మృతః ॥ **13** ॥ 121

ఏకాదశే తు త్రిశిఖో భరద్వాజస్తతః పరః।
త్రయోదశే చాంతరిక్షో వర్ణీ చాపి చతుర్దశే ॥ **14** ॥ 122

త్రయ్యారుణః పంచదశే షోడశే తు ధనంజయః।
ఋతుంజయః సప్తదశే తదూర్ధ్వం చ జయస్స్మృతః ॥ **15** ॥ 123

తతో వ్యాసో భరద్వాజో భరద్వాజాచ్చ గౌతమః।
గౌతమాదుత్తరో వ్యాసో హర్యాత్మా యోఽభిధీయతే ॥ **16** ॥ 124

అథ హర్యాత్మనోఽంతే చ స్మృతో వాజశ్రవా మునిః।
సోమశుష్మాయణస్తస్మాత్తృణబిందురితి స్మృతః ॥ **17** ॥ 125

ఋక్షోఽభూద్భార్గవస్తస్మాద్వాల్మీకిర్యోఽభిధీయతే।
తస్మాదస్మత్పితా శక్తిర్వ్యాసస్తస్మాదహం మునే ॥ **18** ॥ 126

జాతుకర్ణోఽభవన్మత్తః కృష్ణద్వైపాయనస్తతః।
అష్టావింశతిరిత్యేతే వేదవ్యాసాః పురాతనాః ॥ **19** ॥ 127

ఏకో వేదశ్చతుర్ధా తు తైః కృతో ద్వాపరాదిషు ॥ **20** ॥ 128

భవిష్యే ద్వాపరే చాపి ద్రౌణిర్వ్యాసో భవిష్యతి ।
వ్యతీతే మమ పుత్రేఽస్మిన్ కృష్ణద్వైపాయనే మునే ॥ **21** ॥ 129

ధ్రువమేకాక్షరం బ్రహ్మ ఓమిత్యేవ వ్యవస్థితం ।
బృహత్వాద్బృంహణత్వాచ్చ తద్బ్రహ్మేత్యభిధీయతే ॥ **22** ॥ 130

ప్రణవావస్థితం నిత్యం భూర్భువస్స్వరితీర్యతే ।
ఋగ్యజుస్సామాథర్వాణో యత్తస్మై బ్రహ్మణే నమః ॥ **23** ॥ 131

జగతః ప్రలయోత్పత్త్యోర్యత్తత్కారణసంజ్ఞితం ।
మహతః పరమం గుహ్యం తస్మై సుబ్రహ్మణే నమః ॥ **24** ॥ 132

అగాధాపారమక్షయ్యం జగత్సమ్మోహనాలయం ।
స్వప్రకాశప్రవృత్తిభ్యాం పురుషార్థప్రయోజనం ॥ **25** ॥ 133

సాంఖ్యజ్ఞానవతాం నిష్ఠా గతిశ్శమదమాత్మనాం ।
యత్తదవ్యక్తమమృతం ప్రవృత్తిబ్రహ్మ శాశ్వతం ॥ **26** ॥ 134

ప్రధానమాత్మయోనిశ్చ గుహాసంస్థం చ శబ్దితే ।
అవిభాగం తథా శుక్రమక్షయం బహుధాత్మకం ॥ **27** ॥ 135

పరమబ్రహ్మణే తస్మై నిత్యమేవ నమో నమః ।
యద్రూపం వాసుదేవస్య పరమాత్మస్వరూపిణః ॥ **28** ॥ 136

ఏతద్బ్రహ్మ త్రిధా భేదమభేదమపి స ప్రభుః ।
సర్వభేదేష్వభేదోఽసౌ భిద్యతే భిన్నబుద్ధిభిః ॥ **29** ॥ 137

స ఋఙ్మయస్సామమయః సర్వాత్మా స యజుర్మయః ।
ఋగ్యజుస్సామసారాత్మా స ఏవాత్మా శరీరిణాం ॥ **30** ॥ 138

స భిద్యతే వేదమయస్స్వవేదం
కరోతి భేదైర్బహుభిస్సశాఖం ।
శాఖాప్రణేతా స సమస్తశాఖా -
జ్ఞానస్వరూపో భగవానసంగః ॥ **31** ॥

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే తృతీయోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఆద్యో వేదశ్చతుష్పాదః శతసాహస్రసమ్మితః ।
తతో దశగుణః కృత్స్నో యజ్ఞోఽయం సర్వకామధుక్ ॥ **1** ॥ 140

తతోఽత్ర మత్సుతో వ్యాసో అష్టావింశతిమేఽంతరే ।
వేదమేకం చతుష్పాదం చతుర్ధా వ్యభజత్ప్రభుః ॥ **2** ॥ 141

యథా చ తేన వై వ్యస్తా వేదవ్యాసేన ధీమతా ।
వేదాస్తథా సమస్తైస్తైర్వ్యస్తా వ్యస్తైస్తథా మయా ॥ **3** ॥ 142

తదనేనైవ వేదానాం శాఖాభేదాంద్విజోత్తమ ।
చతుర్యుగేషు పఠితాన్సమస్తేష్వవధారయ ॥ **4** ॥ 143

కృష్ణద్వైపాయనం వ్యాసం విద్ధి నారాయణం ప్రభుం ।
కో హ్యన్యో భువి మైత్రేయ మహాభారతకృద్భవేత్ ॥ **5** ॥ 144

తేన వ్యస్తా యథా వేదా మత్పుత్రేణ మహాత్మనా ।
ద్వాపరే హ్యత్ర మైత్రేయ తస్మింఛృణు యథాతథం ॥ **6** ॥ 145

బ్రహ్మణా చోదితో వ్యాసో వేదాన్వ్యస్తుం ప్రచక్రమే ।
అథ శిష్యాన్ప్రజగ్రాహ చతురో వేదపారగాన్ ॥ **7** ॥ 146

ఋగ్వేదపాఠకం పైలం జగ్రాహ స మహామునిః ।
వైశంపాయననామానం యజుర్వేదస్య చాగ్రహీత్ ॥ **8** ॥ 147

జైమినిం సామవేదస్య తథైవాథర్వవేదవిత్ ।
సుమంతుస్తస్య శిష్యోఽభూద్వేదవ్యాసస్య ధీమతః ॥ **9** ॥ 148

రోమహర్షణనామానం మహాబుద్ధిం మహామునిః ।
సూతం జగ్రాహ శిష్యం స ఇతిహాసపురాణయోః ॥ **10** ॥ 149

ఏక ఆసీద్యజుర్వేదస్తం చతుర్ధా వ్యకల్పయత్ ।
చాతుర్హోత్రమభూత్తస్మింస్తేన యజ్ఞమథాకరోత్ ॥ **11** ॥ 150

ఆధ్వర్యవం యజుర్భిస్తు బుగ్భిర్హోత్రం తథా మునిః ।
ఔద్గాత్రం సామభిశ్చక్రే బ్రహ్మత్వం చాప్యథర్వభిః ॥ **12** ॥ 151

తతస్స బుచ ఉద్ధృత్య బుగ్వేదం కృతవాన్మునిః ।
యజూంషి చ యజుర్వేదం సామవేదం చ సామభిః ॥ **13** ॥ 152

రాజ్ఞాం చాథర్వవేదేన సర్వకర్మాణి చ ప్రభుః ।
కారయామాస మైత్రేయ బ్రహ్మత్వం చ యథాస్థితి ॥ **14** ॥ 153

సోఽయమేకో యథా వేదస్తరుస్తేన పృథక్కృతః ।
చతుర్ధాథ తతో జాతం వేదపాదపకాననం ॥ **15** ॥ 154

బిభేదం ప్రథమం విప్ర పైలో బుగ్వేదపాదపం ।
ఇంద్రప్రమితయే ప్రాదాద్వాష్కలాయ చ సంహితే ॥ **16** ॥ 155

చతుర్ధా స బిభేదాథ బాష్కలోఽపి చ సంహితాం ।
బోధ్యాదిభ్యో దదౌ తాశ్చ శిష్యేభ్యస్స మహామునిః ॥ **17** ॥ 156

బోధ్యాగ్నిమాఢకౌ తద్వద్యాజ్ఞవల్క్యపరాశరౌ ।
ప్రతిశాఖాస్తు శాఖాయాస్తస్యాస్తే జగృహుర్మునే ॥ **18** ॥ 157

ఇంద్రప్రమితిరేకాం తు సంహితాం స్వసుతం తతః ।
మాండుకేయం మహాత్మానం మైత్రేయాధ్యాపయత్తదా ॥ **19** ॥ 158

తస్య శిష్యప్రశిష్యేభ్యః పుత్రశిష్యక్రమాద్యయౌ ॥ **20** ॥ 159

వేదమిత్రస్తు శాకల్యః సంహితాం తామధీతవాన్ ।
చకార సంహితాః పంచ శిష్యేభ్యః ప్రదదౌ చ తాః ॥ **21** ॥ 160

తస్య శిష్యాస్తు యే పంచ తేషాం నామాని మే శృణు ।
ముద్గలో గోముఖశ్చైవ వాత్స్యశ్శాలీయ ఏవ చ ।
శరీరః పంచమశ్చాసీన్మైత్రేయ సుమహామతిః ॥ **22** ॥ 161

సంహితాత్రితయం చక్రే శాకపూర్ణస్తథేతరః ।
నిరుక్తమకరోత్తద్వచ్చతుర్థం మునిసత్తమ ॥ **23** ॥ 162

క్రౌంచో వైతాలికస్తద్వద్వలాకశ్చ మహామునిః ।
నిరుక్తకృచ్చతుర్థోఽభూద్వేదవేదాంగపారగః ॥ **24** ॥ 163

ఇత్యేతాః ప్రతిశాఖాభ్యో హ్యనుశాఖా ద్విజోత్తమ ।
బాష్కలశ్చాపరాస్తిస్రస్సంహితాః కృతవాంద్విజ ।
శిష్యః కాలాయనిర్గార్గ్యస్తృతీయశ్చ కథాజవః ॥ **25** ॥ 164

ఇత్యేతే బహ్వృచాః ప్రోక్తాః సంహితా యైః ప్రవర్తితాః ॥ **26** ॥ 165

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే చతుర్థోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీపరాశర ఉవాచ

యజుర్వేదతరోశ్శాఖాస్సప్తవింశన్మహామునిః ।
వైశంపాయననామాసౌ వ్యాసశిష్యశ్చకార వై ॥ **1** ॥ 166

శిష్యేభ్యః ప్రదదౌ తాశ్చ జగృహుస్తేఽప్యనుక్రమాత్ ॥ **2** ॥ 167

యాజ్ఞవల్క్యస్తు తత్రాభూద్బ్రహ్మరాతసుతో ద్విజ ।
శిష్యః పరమధర్మజ్ఞో గురువృత్తిపరస్సదా ॥ **3** ॥ 168

ఋషిర్యోఽద్య మహామేరోః సమాజే నాగమిష్యతి ।
తస్య వై సప్తరాత్రాత్తు బ్రహ్మహత్యా భవిష్యతి ॥ **4** ॥ 169

పూర్వమేవం మునిగణైస్సమయో యః కృతో ద్విజ ।
వైశంపాయన ఏకస్తు తం వ్యతిక్రాంతవాంస్తదా ॥ **5** ॥ 170

స్వస్త్రీయం బాలకం సోఽథ పదా స్పృష్టమఘాతయత్ ॥ **6** ॥ 171

శిష్యానాహ స భో శిష్యా బ్రహ్మహత్యాపహం వ్రతం ।
చరధ్వం మత్కృతే సర్వే న విచార్యమిదం తథా ॥ **7** ॥ 172

అథాహ యాజ్ఞవల్క్యస్తు కిమేభిర్భగవంద్విజైః ।
క్లేశితైరల్పతేజోభిశ్చరిష్యేఽహమిదం వ్రతం ॥ **8** ॥ 173

తతః క్రుద్ధో గురుః ప్రాహ యాజ్ఞవల్క్యం మహామునిం ।
ముచ్యతాం యత్త్వయాధీతం మత్తో విప్రావమానక ॥ **9** ॥ 174

నిస్తేజసో వదస్యేనాన్యత్త్వం బ్రాహ్మణపుంగవాన్ ।
తేన శిష్యేణ నార్థోఽస్తి మమాజ్ఞాభంగకారిణా ॥ **10** ॥ 175

యాజ్ఞవల్క్యస్తతః ప్రాహ భక్ష్యేతత్తే మయోదితం ।
మమాప్యలం త్వయాధీతం యన్మయా తదిదం ద్విజ ॥ **11** ॥ 176

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఇత్యుక్తో రుధిరాక్తాని సరూపాణి యజూంషి సః ।
ఛర్దయిత్వా దదౌ తస్మై యయౌ స స్వేచ్ఛయా మునిః ॥ **12** ॥ 177

యజూంష్యథ విసృష్టాని యాజ్ఞవల్క్యేన వై ద్విజ ।
జగృహుస్తిత్తిరా భూత్వా తైత్తిరీయాస్తు తే తతః ॥ **13** ॥ 178

బ్రహ్మహత్యావ్రతం చీర్ణం గురుణా చోదితైస్తు యైః ।
చరకాధ్వర్యవస్తే తు చరణాన్మునిసత్తమ ॥ **14** ॥ 179

యాజ్ఞవల్క్యోఽపి మైత్రేయ ప్రాణాయామపరాయణః ।
తుష్టావ ప్రయతస్సూర్యం యజూంష్యభిలషంస్తతః ॥ **15** ॥ 180

యాజ్ఞవల్క్య ఉవాచ

నమస్సవిత్రే ద్వారాయ ముక్తేరమితతేజసే ।
ఋగ్యజుస్సామభూతాయ త్రయీధామ్నే చ తే నమః ॥ **16** ॥ 181

నమోఽగ్నీషోమభూతాయ జగతః కారణాత్మనే ।
భాస్కరాయ పరం తేజస్సాషుమ్నరుచిబిభ్రతే ॥ **17** ॥ 182

కలాకాష్ఠానిమేషాదికాలజ్ఞానాత్మరూపిణే ।
ధ్యేయాయ విష్ణురూపాయ పరమాక్షరరూపిణే ॥ **18** ॥ 183

బిభర్తి యస్సురగణానాప్యాయేందుం స్వరశ్మిభిః ।
స్వధామృతేన చ పితౄంస్తస్మై తృప్త్యాత్మనే నమః ॥ **19** ॥ 184

హిమాంబుఘర్మవృష్టీనాం కర్తా భర్తా చ యః ప్రభుః।
తస్మై త్రికాలరూపాయ నమస్సూర్యాయ వేధసే ॥ **20** ॥ 185

అపహంతి తమో యశ్చ జగతోఽస్య జగత్పతిః।
సత్త్వధామధరో దేవో నమస్తస్మై వివస్వతే ॥ **21** ॥ 186

సత్కర్మయోగ్యో న జనో నైవాపః శుద్ధికారణం।
యస్మిన్ననుదితే తస్మై నమో దేవాయ భాస్వతే ॥ **22** ॥ 187

స్పృష్టో యదంశుభిర్లోకః క్రియాయోగ్యో హి జాయతే।
పవిత్రతాకారణాయ తస్మై శుద్ధాత్మనే నమః ॥ **23** ॥ 188

నమః సవిత్రే సూర్యాయ భాస్కరాయ వివస్వతే।
ఆదిత్యాయాదిభూతాయ దేవాదీనాం నమో నమః ॥ **24** ॥ 189

హిరణ్మయం రథం యస్య కేతవోఽమృతవాజినః।
వహంతి భువనాలోకిచక్షుషం తం నమామ్యహం ॥ **25** ॥ 190

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఇత్యేవమాదిభిస్తేన స్తూయమానస్స వై రవిః।
వాజిరూపధరః ప్రాహ వ్రియతామితి వాంఛితం ॥ **26** ॥ 191

యాజ్ఞవల్క్యస్తదా ప్రాహ ప్రణిపత్య దివాకరం।
యజూంషి తాని మే దేహి యాని సంతి న మే గురౌ ॥ **27** ॥ 192

ఏవముక్తో దదౌ తస్మై యజూంషి భగవాన్ రవిః।
అయాతయామసంజ్ఞాని యాని వేత్తి న తద్గురుః ॥ **28** ॥ 193

యజూంషి యైరధీతాని తాని విప్రైర్ద్విజోత్తమ।
వాజినస్తే సమాఖ్యాతాః సూర్యోఽప్యశ్వోఽభవద్యతః ॥ **29** ॥ 194

శాఖాభేదాస్తు తేషాం వై దశ పంచ చ వాజినాం ।
కాణ్వాద్యాస్సుమహాభాగ యాజ్ఞవల్క్యాః ప్రకీర్తితాః ॥ **30** ॥

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే పంచమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీపరాశర ఉవాచ

సామవేదతరోశ్శాఖా వ్యాసశిష్యస్స జైమినిః।
క్రమేణ యేన మైత్రేయ బిభేద శృణు తన్మమ ॥ **1** ॥ 196

సుమంతుస్తస్య పుత్రోఽభూత్సుకర్మాస్యాప్యభూత్సుతః।
అధీతవంతౌ చైకైకాం సంహితాం తౌ మహామతీ ॥ **2** ॥ 197

సహస్రసంహితాభేదం సుకర్మా తత్సుతస్తతః।
చకార తం చ తచ్ఛిష్యౌ జగృహాతే మహావ్రతౌ ॥ **3** ॥ 198

హిరణ్యనాభః కౌసల్యః పౌష్పింజిశ్చ ద్విజోత్తమ।
ఉదీచ్యాస్సామగాః శిష్యాస్తస్య పంచశతం స్మృతాః ॥ **4** ॥ 199

హిరణ్యనాభాత్తావత్యస్సంహితా యైర్ద్విజోత్తమైః।
గృహీతాస్తేఽపి చోచ్యంతే పండితైః ప్రాచ్యసామగాః ॥ **5** ॥ 200

లోకాక్షిర్నౌధమిశ్చైవ కక్షీవా~మ్లాంగలిస్తథా।
పౌష్పింజిశిష్యాస్తద్భేదైస్సంహితా బహులీకృతాః ॥ **6** ॥ 201

హిరణ్యనాభశిష్యస్తు చతుర్వింశతిసంహితాః।
ప్రోవాచ కృతినామాసౌ శిష్యేభ్యశ్చ మహామునిః ॥ **7** ॥ 202

తైశ్చాపి సామవేదోఽసౌ శాఖాభిర్బహులీకృతః।
అథర్వణామథో వక్ష్యే సంహితానాం సముచ్చయం ॥ **8** ॥ 203

అథర్వవేదం స మునిస్సుమంతురమితద్యుతిః।
శిష్యమధ్యాపయామాస కబంధం సోఽపి తం ద్విధా।
కృత్వా తు దేవదర్శాయ తథా పథ్యాయ దత్తవాన్ ॥ **9** ॥ 204

దేవదర్శస్య శిష్యాస్తు మేధోబ్రహ్మబలిస్తథా।
శౌల్కాయనిః పిప్పలాదస్తథాన్యో ద్విజసత్తమ ॥ **10** ॥ 205

పథ్యస్యాపి త్రయశ్శిష్యాః కృతా యైర్ద్విజ సంహితాః।
జాబాలిః కుముదాదిశ్చ తృతీయశ్శౌనకో ద్విజ ॥ **11** ॥ 206

శౌనకస్తు ద్విధా కృత్వా దదావేకాం తు బభ్రవే।
ద్వితీయాం సంహితాం ప్రాదాత్సైంధవాయ చ సంజ్ఞినే ॥ **12** ॥ 207

సైంధవాన్ముంజికేశశ్చ ద్వేధాభిన్నాస్త్రిధా పునః।
నక్షత్రకల్పో వేదానాం సంహితానాం తథైవ చ ॥ **13** ॥ 208

చతుర్థస్స్యాదాంగిరసశ్శాంతికల్పశ్చ పంచమః।
శ్రేష్ఠాస్త్వథర్వణామేతే సంహితానాం వికల్పకాః ॥ **14** ॥ 209

ఆఖ్యానైశ్చాప్యుపాఖ్యానైర్గాథాభిః కల్పశుద్ధిభిః।
పురాణసంహితాం చక్రే పురాణార్థవిశారదః ॥ **15** ॥ 210

ప్రఖ్యాతో వ్యాసశిష్యోఽభూత్సూతో వై రోమహర్షణః।
పురాణసంహితాం తస్మై దదౌ వ్యాసో మహామతిః ॥ **16** ॥ 211

సుమతిశ్చాగ్నివర్చాశ్చ మిత్రాయుశ్శాంసపాయనః।
అకృతవ్రణసావర్ణీ షట్ శిష్యాస్తస్య చాభవన్ ॥ **17** ॥ 212

కాశ్యపః సంహితాకర్తా సావర్ణిశ్శాంసపాయనః।
రోమహర్షణికా చాన్యా తిసృణాం మూలసంహితా ॥ **18** ॥ 213

చతుష్టయేన భేదేన సంహితానామిదం మునే ॥ **19** ॥ 214

ఆద్యం సర్వపురాణానాం పురాణం బ్రాహ్మముచ్యతే।
అష్టాదశపురాణాని పురాణజ్ఞాః ప్రచక్షతే ॥ **20** ॥ 215

బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ శైవం భాగవతం తథా।
తథాన్యం నారదీయం చ మార్కండేయం చ సప్తమం ॥ **21** ॥ 216

ఆగ్నేయమష్టమం చైవ భవిష్యన్నవమం స్మృతం।
దశమం బ్రహ్మవైవర్త్తం లైంగమేకాదశం స్మృతం ॥ **22** ॥ 217

వారాహం ద్వాదశం చైవ స్కాందం చాత్ర త్రయోదశం।
చతుర్దశం వామనం చ కౌర్మం పంచదశం తథా ॥ **23** ॥ 218

మాత్స్యం చ గారుడం చైవ బ్రహ్మాండం చ తతః పరం।
మహాపురాణాన్యేతాని హ్యష్టాదశ మహామునే ॥ **24** ॥ 219

తథా చోపపురాణాని మునిభిః కథితాని చ।
సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశమన్వంతరాణి చ।
సర్వేష్వేతేషు కథ్యంతే వంశానుచరితం చ యత్ ॥ **25** ॥ 220

యదేతత్తవ మైత్రేయ పురాణం కథ్యతే మయా।
ఏతద్వైష్ణవసంజ్ఞం వై పాద్మస్య సమనంతరం ॥ **26** ॥ 221

సర్గే చ ప్రతిసర్గే చ వంశమన్వంతరాదిషు।
కథ్యతే భగవాన్విష్ణురశేషేష్వేవ సత్తమ ॥ **27** ॥ 222

అంగాని వేదాశ్చత్వారో మీమాంసా న్యాయవిస్తరః।
పురాణం ధర్మశాస్త్రం చ విద్యా హ్యేతాశ్చతుర్దశ ॥ **28** ॥ 223

ఆయుర్వేదో ధనుర్వేదో గాంధర్వశ్చైవ తే త్రయః।
అర్థశాస్త్రం చతుర్థం తు విద్యా హ్యష్టాదశైవ తాః ॥ **29** ॥ 224

జ్ఞేయా బ్రహ్మర్షయః పూర్వం తేభ్యో దేవర్షయః పునః।
రాజర్షయః పునస్తేభ్య ఋషిప్రకృతయస్త్రయః ॥ **30** ॥ 225

ఇతి శాఖాస్సమాఖ్యాతాశ్శాఖాభేదాస్తథైవ చ।
కర్తారశ్చైవ శాఖానాం భేదహేతుస్తథోదితః ॥ **31** ॥ 226

సర్వమన్వంతరేష్వేవం శాఖాభేదాస్సమాః స్మృతాః।
ప్రాజాపత్యా శ్రుతిర్నిత్యా తద్వికల్పాస్త్వివమే ద్విజ ॥ **32** ॥ 227

ఏతత్తే కథితం సర్వం యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా।
మైత్రేయ వేదసంబంధః కిమన్యత్కథయామి తే ॥ **33** ॥ 228

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే షష్ఠోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

యథావత్కథితం సర్వం యత్పృష్టోఽసి మయా గురో।
శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం త్వేకం తద్భవాన్ప్రబ్రవీతు మే ॥ **1** ॥ 229

సప్త ద్వీపాని పాతాలవిధయశ్చ మహామునే।
సప్తలోకాశ్చ యేఽంతఃస్థా బ్రహ్మాండస్యాస్య సర్వతః ॥ **2** ॥ 230

స్థూలైః సూక్ష్మైస్తథా సూక్ష్మసూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరైస్తథా।
స్థూలాత్సూక్ష్మతరైశ్చైవ సర్వం ప్రాణిభిరావృతం ॥ **3** ॥ 231

అంగులస్యాష్టభాగోఽపి న సోఽస్తి మునిసత్తమ।
న సంతి ప్రాణినో యత్ర కర్మబంధనిబంధనాః ॥ **4** ॥ 232

సర్వే చైతే వశం యాంతి యమస్య భగవన్ కిల।
ఆయుషోఽంతే తథా యాంతి యాతనాస్తత్ప్రచోదితాః ॥ **5** ॥ 233

యాతనాభ్యః పరిభ్రష్టా దేవాద్యాస్స్వథ యోనిషు।
జంతవః పరివర్తంతే శాస్త్రాణామేష నిర్ణయః ॥ **6** ॥ 234

సోఽహమిచ్ఛామి తచ్ఛ్రోతుం యమస్య వశవర్తినః।
న భవంతి నరా యేన తత్కర్మ కథయస్వ మే ॥ **7** ॥ 235

శ్రీపరాశర ఉవాచ

అయమేవ మునే ప్రశ్నో నకులేన మహాత్మనా।
పృష్టః పితామహః ప్రాహ భీష్మో యత్తచ్ఛృణుష్వ మే ॥ **8** ॥ 236

భీష్మ ఉవాచ

పురా మమాగతో వత్స సఖా కాలింగకో ద్విజః।
స మామువాచ పృష్టో వై మయా జాతిస్మరో మునిః ॥ **9** ॥ 237

తేనాఖ్యాతమిదం సర్వమిత్థం చైతద్భవిష్యతి।
తథా చ తదభూద్వత్స యథోక్తం తేన ధీమతా ॥ **10** ॥ 238

స పృష్టశ్చ మయా భూయః శ్రద్దధానేన వై ద్విజః।
యద్యదాహ న తద్దృష్టమన్యథా హి మయా క్వచిత్ ॥ **11** ॥ 239

ఏకదా తు మయా పృష్టమేతద్యద్భవతోదితం।
ప్రాహ కాలింగకో విప్రస్స్మృత్వా తస్య మునేర్వచః ॥ **12** ॥ 240

జాతిస్మరేణ కథితో రహస్యః పరమో మమ।
యమకింకరయోర్యోఽభూత్సంవాదస్తం బ్రవీమి తే ॥ **13** ॥ 241

కాలింగ ఉవాచ

స్వపురుషమభివీక్ష్య పాశహస్తం
వదతి యమః కిల తస్య కర్ణమూలే।
పరిహర మధుసూదనప్రపన్నాన్ -
ప్రభురహమన్యనృణామవైష్ణవానాం ॥ **14** ॥ 242

అహమమరవరార్చితేన ధాత్రా
యమ ఇతి లోకహితాహితే నియుక్తః।
హరిగురువశగోఽస్మి న స్వతంత్రః
ప్రభవతి సంయమనే మమాపి విష్ణుః ॥ **15** ॥ 243

కటకముకుటకర్ణికాదిభేదైః
కనకమభేదమపీష్యతే యథైకం।

సురపశుమనుజాదికల్పనాభి -
ర్హరిరఖిలాభిరుదీర్యతే తథైకః ॥ **16** ॥ 244

క్షితితలపరమాణవోఽనిలాంతే
పునరుపయాంతి యథైకతాం ధరిత్ర్యాః ।
సురపశుమనుజాదయస్తథాంతే
గుణకలుషేణ సనాతనేన తేన ॥ **17** ॥ 245

హరిమమరవరార్చితాంఘ్రిపద్మం
ప్రణమతి యః పరమార్థతో హి మర్త్యః ।
తమపగతసమస్తపాపబంధం
వ్రజ పరిహృత్య యథాగ్నిమాజ్యసిక్తం ॥ **18** ॥ 246

ఇతి యమవచనం నిశమ్య పాశీ
యమపురుషస్తముువాచ ధర్మరాజం ।
కథయ మమ విభో సమస్తధాతు -
ర్భవతి హరేః ఖలు యాదృశోఽస్య భక్తః ॥ **19** ॥ 247

యమ ఉవాచ

న చలతి నిజవర్ణధర్మతో యః
సమమతిరాత్మసుహృద్విపక్షపక్షే ।
న హరతి న చ హంతి కించిదుచ్చైః
సితమనసం తమవేహి విష్ణుభక్తం ॥ **20** ॥ 248

కలికలుషమలేన యస్య నాత్మా
విమలమతేర్మలినీకృతస్తమేనం ।
మనసి కృతజనార్దనం మనుష్యం
సతతమవేహి హరేరతీవభక్తం ॥ **21** ॥ 249

కనకమపి రహస్యవేక్ష్య బుద్ధయా
తృణమివ యస్సమవైతి వై పరస్వం।
భవతి చ భగవత్యనన్యచేతాః
పురుషవరం తమవేహి విష్ణుభక్తం ॥ **22** ॥ 250

స్ఫటికగిరిశిలామలః క్వ విష్ణు -
ర్మనసి నృణాం క్వ చ మత్సరాదిదోషః।
న హి తుహినమయూఖరశ్మిపుంజే
భవతి హుతాశనదీప్తిజః ప్రతాపః ॥ **23** ॥ 251

విమలమతిరమత్సరః ప్రశాంత -
శ్శుచిచరితోఽఖిలసత్త్వమిత్రభూతః।
ప్రియహితవచనోఽస్తమానమాయో
వసతి సదా హృది తస్య వాసుదేవః ॥ **24** ॥ 252

వసతి హృది సనాతనే చ తస్మిన్
భవతి పుమాంజగతోఽస్య సౌమ్యరూపః।
క్షితిరసమతిరమ్యమాత్మనోఽంతః
కథయతి చారుతయైవ శాలపోతః ॥ **25** ॥ 253

యమనియమవిధూతకల్మషాణా -
మనుదినమచ్యుతసక్తమానసానాం।
అపగతమదమానమత్సరాణాం
త్యజ భట దూరతరేణ మానవానాం ॥ **26** ॥ 254

హృది యది భగవాననాదిరాస్తే
హరిరసిశంఖగదాధరోఽవ్యయాత్మా।
తదఘమఘవిధూతకర్త్రభిన్నం
భవతి కథం సతి చాంధకారమర్కే ॥ **27** ॥ 255

హరతి పరధనం నిహంతి జంతూన్
వదతి తథాఽనృతనిష్ఠురాణి యశ్చ।
అశుభజనితదుర్మదస్య పుంసః
కలుషమతేర్హృది తస్య నాస్త్యనంతః ॥ **28** ॥ 256

న సహతి పరసంపదం వినిందాం
కలుషమతిః కురుతే సతామసాధుః।
న యజతి న దదాతి యశ్చ సంతం
మనసి న తస్య జనార్దనోఽధమస్య ॥ **29** ॥ 257

పరమసుహృది బాంధవే కలత్రే
సుతతనయాపితృమాతృభృత్యవర్గే।
శఠమతిరుపయాతి యోఽర్థతృష్ణాం
తమధమచేష్టమవేహి నాస్య భక్తం ॥ **30** ॥ 258

అశుభమతిరసత్ప్రవృత్తిసక్త -
స్సతతమనార్యకుశీలసంగమత్తః।
అనుదినకృతపాపబంధయుక్తః
పురుషపశుర్న హి వాసుదేవభక్తః ॥ **31** ॥ 259

సకలమిదమహం చ వాసుదేవః
పరమపుమాన్పరమేశ్వరస్స ఏకః।
ఇతి మతిరచలా భవత్యనంతే
హృదయగతే వ్రజ తాన్విహాయ దూరాత్ ॥ **32** ॥ 260

కమలనయన వాసుదేవ విష్ణో
ధరణిధరాచ్యుత శంఖచక్రపాణే।
భవ శరణమితీరయంతి యే వై
త్యజ భట దూరతరేణ తానపాపాన్ ॥ **33** ॥ 261

వసతి మనసి యస్య సోఽవ్యయాత్మా
పురుషవరస్య న తస్య దృష్టిపాతే।
తవ గతిరథ వా మమాస్తి చక్ర-
ప్రతిహతవీర్యబలస్య సోఽన్యలోక్యః ॥ **34** ॥ 262

కాలింగ ఉవాచ

ఇతి నిజభటశాసనాయ దేవో
రవితనయస్స కిలాహ ధర్మరాజః।
మమ కథితమిదం చ తేన తుభ్యం
కురువర సమ్యగిదం మయాపి చోక్తం ॥ **35** ॥ 263

శ్రీభీష్మ ఉవాచ

నకులైతన్మమాఖ్యాతం పూర్వం తేన ద్విజన్మనా।
కలింగదేశాదభ్యేత్య ప్రీతేన సుమహాత్మనా ॥ **36** ॥ 264

మయాప్యేతద్యథాన్యాయం సమ్యగ్వత్స తవోదితం।
యథా విష్ణుమృతే నాన్యత్త్రాణం సంసారసాగరే ॥ **37** ॥ 265

కింకరాః పాశదండాశ్చ న యమో న చ యాతనాః।
సమర్థాస్తస్య యస్యాత్మా కేశవాలంబనస్సదా ॥ **38** ॥ 266

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఏతన్మనే సమాఖ్యాతం గీతం వైవస్వతేన యత్।
త్వత్ప్రశ్నానుగతం సమ్యక్కిమన్యచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ **39** ॥ 267

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే సప్తమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

భగవన్భగవాందేవః సంసారవిజిగీషుభిః ।
సమాఖ్యాహి జగన్నాథో విష్ణురారాధ్యతే యథా ॥ **1** ॥ 268

ఆరాధితాచ్చ గోవిందాదారాధనపరైర్నరైః ।
యత్ప్రాప్యతే ఫలం శ్రోతుం తచ్ఛ్చాఽమి మహామునే ॥ **2** ॥ 269

శ్రీపరాశర ఉవాచ

యత్పృచ్ఛతి భవానేతత్సగరేణ మహాత్మనా ।
ఔర్వః ప్రాహ యథా పృష్టస్తన్మే నిగదతశ్శృణు ॥ **3** ॥ 270

సగరః ప్రణిపత్యైనమౌర్వం పప్రచ్ఛ భార్గవం ।
విష్ణోరారాధనోపాయసంబంధం మునిసత్తమ ॥ **4** ॥ 271

ఫలం చారాధితే విష్ణౌ యత్పుంసామభిజాయతే ।
స చాహ పృష్టో యత్నేన తస్మై తన్మేఽఖిలం శృణు ॥ **5** ॥ 272

ఔర్వ ఉవాచ

భౌమం మనోరథం స్వర్గం స్వర్గే రమ్యం చ యత్పదం ।
ప్రాప్నోత్యారాధితే విష్ణౌ నిర్వాణమపి చోత్తమం ॥ **6** ॥ 273

యద్యదిచ్ఛతి యావచ్చ ఫలమారాధితేఽచ్యుతే ।
తత్తదాప్నోతి రాజేంద్ర భూరి స్వల్పమథాపి వా ॥ **7** ॥ 274

యత్తు పృచ్ఛసి భూపాల కథమారాధ్యతే హరిః।
తదహం సకలం తుభ్యం కథయామి నిబోధ మే ॥ **8** ॥ 275

వర్ణాశ్రమాచారవతా పురుషేణ పరః పుమాన్।
విష్ణురారాధ్యతే పంథా నాన్యస్తత్తోషకారకః ॥ **9** ॥ 276

యజన్యజ్ఞాన్యజత్యేనం జపత్యేనం జపన్నృప।
నిఘ్నన్నన్యాన్హినస్త్యేనం సర్వభూతో యతో హరిః ॥ **10** ॥ 277

తస్మాత్సదాచారవతా పురుషేణ జనార్దనః।
ఆరాధ్యతే స్వవర్ణోక్తధర్మానుష్ఠానకారిణా ॥ **11** ॥ 278

బ్రాహ్మణః క్షత్రియో వైశ్యః శూద్రశ్చ పృథివీపతే।
స్వధర్మతత్పరో విష్ణుమారాధయతి నాన్యథా ॥ **12** ॥ 279

పరాపవాదం పైశున్యమనృతం చ న భాషతే।
అన్యోద్వేగకరం వాపి తోష్యతే తేన కేశవః ॥ **13** ॥ 280

పరదారపరద్రవ్యపరహింసాసు యో రతిం।
న కరోతి పుమాన్భూప తోష్యతే తేన కేశవః ॥ **14** ॥ 281

న తాడయతి నో హంతి ప్రాణినోఽన్యాంశ్చ దేహినః।
యో మనుష్యో మనుష్యేంద్ర తోష్యతే తేన కేశవః ॥ **15** ॥ 282

దేవద్విజగురూణాం చ శుశ్రూషాసు సదోద్యతః।
తోష్యతే తేన గోవిందః పురుషేణ నరేశ్వర ॥ **16** ॥ 283

యథాత్మని చ పుత్రే చ సర్వభూతేషు యస్తథా।
హితకామో హరిస్తేన సర్వదా తోష్యతే సుఖం ॥ **17** ॥ 284

యస్య రాగాదిదోషేణ న దుష్టం నృప మానసం।
విశుద్ధచేతసా విష్ణుస్తోష్యతే తేన సర్వదా ॥ **18** ॥ 285

వర్ణాశ్రమేషు యే ధర్మాశ్శాస్త్రోక్తా నృపసత్తమ।
తేషు తిష్ఠన్నరో విష్ణుమారాధయతి నాన్యథా ॥ **19** ॥ 286

సగర ఉవాచ

తదహం శ్రోతుమిచ్ఛామి వర్ణధర్మానశేషతః।
తథైవాశ్రమధర్మాంశ్చ ద్విజవర్య బ్రవీహి తాన్ ॥ **20** ॥ 287

ఔర్వ ఉవాచ

బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ యథాక్రమం।
త్వమేకాగ్రమతిర్భూత్వా శృణు ధర్మాన్మయోదితాన్ ॥ **21** ॥ 288

దానం దద్యాద్యజేద్దేవాన్యజ్ఞైస్స్వాధ్యాయతత్పరః।
నిత్యోదకీ భవేద్విప్రః కుర్యాచ్చాగ్నిపరిగ్రహం ॥ **22** ॥ 289

వృత్త్యర్థం యాజయేచ్చాన్యాననాన్యాధ్యాపయేత్తథా।
కుర్యాత్ప్రతిగ్రహాదానం శుక్లార్థాన్యాయతో ద్విజః ॥ **23** ॥ 290

సర్వభూతహితం కుర్యాన్నాహితం కస్యచిద్ ద్విజః।
మైత్రీ సమస్తభూతేషు బ్రాహ్మణస్యోత్తమం ధనం ॥ **24** ॥ 291

గ్రాన్ని రత్నే చ పారక్యే సమబుద్ధిర్భవేద్ ద్విజః।
ఋతావభిగమః పత్న్యాం శస్యతే చాస్య పార్థివ ॥ **25** ॥ 292

దానాని దద్యాదిచ్ఛాతో ద్విజేభ్యః క్షత్రియోఽపి వా।
యజేచ్చ వివిధైర్యజ్ఞైరధీయీత చ పార్థివః ॥ **26** ॥ 293

శస్త్రాజీవో మహీరక్షా ప్రవరా తస్య జీవికా।
తత్రాపి ప్రథమః కల్పః పృథివీపరిపాలనం ॥ **27** ॥ 294

ధరిత్రీపాలనేనైవ కృతకృత్యా నరాధిపాః।
భవంతి నృపతేరంశా యతో యజ్ఞాదికర్మణాం ॥ **28** ॥ 295

దుష్టానాం శాసనాద్రాజా శిష్టానాం పరిపాలనాత్ ।
ప్రాప్నోత్యభిమతా~మ్లోకాన్వర్ణసంస్థాం కరోతి యః ॥ **29** ॥ 296

పాశుపాల్యం చ వాణిజ్యం కృషిం చ మనుజేశ్వర ।
వైశ్యాయ జీవికాం బ్రహ్మా దదౌ లోకపితామహః ॥ **30** ॥ 297

తస్యాప్యధ్యయనం యజ్ఞో దానం ధర్మశ్చ శస్యతే ।
నిత్యనైమిత్తికాదీనామనుష్ఠానం చ కర్మణాం ॥ **31** ॥ 298

ద్విజాతిసంశ్రితం కర్మ తాదర్థ్యం తేన పోషణం ।
క్రయవిక్రయజైర్వాపి ధనైః కారూద్భవేన వా ॥ **32** ॥ 299

శూద్రస్య సన్నతిశ్శౌచం సేవా స్వామిన్యమాయయా ।
అమంత్రయజ్ఞో హ్యస్తేయం సత్సంగో విప్రరక్షణం ॥ **33** ॥ 300

దానం చ దద్యాచ్ఛూద్రోఽపి పాకయజ్ఞైర్యజేత చ ।
పిత్ర్యాదికం చ తత్సర్వం శూద్రః కుర్వీత తేన వై ॥ **34** ॥ 301

భృత్యాదిభరణార్థాయ సర్వేషాం చ పరిగ్రహః ।
ఋతుకాలేఽభిగమనం స్వదారేషు మహీపతే ॥ **35** ॥ 302

దయా సమస్తభూతేషు తితిక్షా నాతిమానితా ।
సత్యం శౌచమనాయాసో మంగలం ప్రియవాదితా ॥ **36** ॥ 303

మైత్ర్యస్పృహా తథా తద్వదకార్పణ్యం నరేశ్వర ।
అనసూయా చ సామాన్యవర్ణానాం కథితా గుణాః ॥ **37** ॥ 304

ఆశ్రమాణాం చ సర్వేషామేతే సామాన్యలక్షణాః ।
గుణాంస్తథాపద్ధర్మాంశ్చ విప్రాదీనామిమాంఛృణు ॥ **38** ॥ 305

క్షాత్రం కర్మ ద్విజస్యోక్తం వైశ్యం కర్మ తథాఽపది ।
రాజన్యస్య చ వైశ్యోక్తం శూద్రకర్మ న చైతయోః ॥ **39** ॥ 306

సామర్థ్యే సతి తత్త్యాజ్యముభాభ్యామపి పార్థివ।
తదేవాపది కర్తవ్యం న కుర్యాత్కర్మసంకరం ॥ **40** ॥ 307

ఇత్యేతే కథితా రాజన్వర్ణధర్మా మయా తవ।
ధర్మానాశ్రమిణాం సమ్యగ్బ్రువతో మే నిశామయ ॥ **41** ॥ 308

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే అష్టమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే నవమోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

బాలః కృతోపనయనో వేదాహరణతత్పరః।
గురుగేహే వసేద్భూప బ్రహ్మచారీ సమాహితః ॥ **1** ॥ 309

శౌచాచారవ్రతం తత్ర కార్యం శుశ్రూషణం గురోః।
వ్రతాని చరతా గ్రాహ్యో వేదశ్చ కృతబుద్ధినా ॥ **2** ॥ 310

ఉభే సంధ్యే రవిం భూప తథైవాగ్నిం సమాహితః।
ఉపతిష్ఠేత్తదా కుర్యాద్గురోరప్యభివాదనం ॥ **3** ॥ 311

స్థితే తిష్ఠేద్వ్రజేద్యాతే నీచైరాసీత చాసతి।
శిష్యో గురోర్నృపశ్రేష్ఠ ప్రతికూలం న సంచరేత్ ॥ **4** ॥ 312

తేనైవోక్తం పఠేద్వేదం నాన్యచిత్తః పురస్స్థితః।
అనుజ్ఞాతశ్చ భిక్షాన్నమశ్నీయాద్గురుణా తతః ॥ **5** ॥ 313

అవగాహేదపః పూర్వమాచార్యేణావగాహితాః।
సమిజ్జలాదికం చాస్య కల్యం కల్యముపానయేత్ ॥ **6** ॥ 314

గృహీతగ్రాహ్యవేదశ్చ తతోఽనుజ్ఞామవాప్య చ।
గార్హస్థ్యమావిశేత్ప్రాజ్ఞో నిష్పన్నగురునిష్కృతిః ॥ **7** ॥ 315

విధినావాప్తదారస్తు ధనం ప్రాప్య స్వకర్మణా।
గృహస్థకార్యమఖిలం కుర్యాద్భూపాల శక్తితః ॥ **8** ॥ 316

నివాపేన పితౄనర్చన్యజ్ఞైర్దేవాంస్తథాతిథీన్ ।
అన్నైర్మునీంశ్చ స్వాధ్యాయైరపత్యేన ప్రజాపతిం ॥ **9** ॥ 317

భూతాని బలిభిశ్చైవ వాత్సల్యేనాఖిలం జగత్ ।
ప్రాప్నోతి లోకాన్పురుషో నిజకర్మసమార్జితాన్ ॥ **10** ॥ 318

భిక్షాభుజశ్చ యే కేచిత్పరివ్రాడ్బ్రహ్మచారిణః ।
తేఽప్యత్రైవ ప్రతిష్ఠంతే గార్హస్థ్యం తేన వై పరం ॥ **11** ॥ 319

వేదాహరణకార్యాయ తీర్థస్నానాయ చ ప్రభో ।
అటంతి వసుధాం విప్రాః పృథివీదర్శనాయ చ ॥ **12** ॥ 320

అనికేతా హ్యనాహారా యత్ర సాయంగృహాశ్చ యే ।
తేషాం గృహస్థః సర్వేషాం ప్రతిష్ఠా యోనిరేవ చ ॥ **13** ॥ 321

తేషాం స్వాగతదానాది వక్తవ్యం మధురం నృప ।
గృహాగతానాం దద్యాచ్చ శయనాసనభోజనం ॥ **14** ॥ 322

అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే ।
స దత్త్వా దుష్కృతం తస్మై పుణ్యమాదాయ గచ్ఛతి ॥ **15** ॥ 323

అవజ్ఞానమహంకారో దంభశ్చైవ గృహే సతః ।
పరితాపోపఘాతౌ చ పారుష్యం చ న శస్యతే ॥ **16** ॥ 324

యస్తు సమ్యక్కరోత్యేవం గృహస్థః పరమం విధిం ।
సర్వబంధవినిర్ముక్తో లోకానాప్నోత్యనుత్తమాన్ ॥ **17** ॥ 325

వయఃపరిణతో రాజన్కృతకృత్యో గృహాశ్రమీ ।
పుత్రేషు భార్యాం నిక్షిప్య వనం గచ్ఛేత్సహైవ వా ॥ **18** ॥ 326

పర్ణమూలఫలాహారః కేశశ్మశ్రుజటాధరః ।
భూమిశాయీ భవేత్తత్ర మునిస్సర్వాతిథిర్నృప ॥ **19** ॥ 327

చర్మకాశకుశైః కుర్యాత్పరిధానోత్తరీయకే।
తద్వత్త్రిషవణం స్నానం శస్తమస్య నరేశ్వర ॥ **20** ॥ 328

దేవతాభ్యర్చనం హోమస్సర్వాభ్యాగతపూజనం।
భిక్షా బలిప్రదానం చ శస్తమస్య నరేశ్వర ॥ **21** ॥ 329

వన్యస్నేహేన గాత్రాణామభ్యంగశ్చాస్య శస్యతే।
తపశ్చ తస్య రాజేంద్ర శీతోష్ణాదిసహిష్ణుతా ॥ **22** ॥ 330

యస్త్వేతాం నియతశ్చర్యాం వానప్రస్థశ్చరేన్మునిః।
స దహత్యగ్నివద్దోషాంజయేల్లోకాంశ్చ శాశ్వతాన్ ॥ **23** ॥ 331

చతుర్థశ్చాశ్రమో భిక్షోః ప్రోచ్యతే యో మనీషిభిః।
తస్య స్వరూపం గదతో మమ శ్రోతుం నృపార్హసి ॥ **24** ॥ 332

పుత్రద్రవ్యకలత్రేషు త్యక్తస్నేహో నరాధిప।
చతుర్థమాశ్రమస్థానం గచ్ఛేన్నిర్ధూతమత్సరః ॥ **25** ॥ 333

త్రైవర్గికాంస్త్యజేత్సర్వానారంభానవనీపతే।
మిత్రాదిషు సమో మైత్రస్సమస్తేష్వేవ జంతుషు ॥ **26** ॥ 334

జరాయుజాండజాదీనాం వాఙ్మనఃకాయకర్మభిః।
యుక్తః కుర్వీత న ద్రోహం సర్వసంగాంశ్చ వర్జయేత్ ॥ **27** ॥ 335

ఏకరాత్రస్థితిర్గ్రామే పంచరాత్రస్థితిః పురే।
తథా తిష్ఠేద్యథాప్రీతిర్ద్వేషో వా నాస్య జాయతే ॥ **28** ॥ 336

ప్రాణయాత్రానిమిత్తం చ వ్యంగారే భుక్తవజ్జనే।
కాలే ప్రశస్తవర్ణానాం భిక్షార్థం పర్యటేద్ గృహాన్ ॥ **29** ॥ 337

కామః క్రోధస్తథా దర్పమోహలోభాదయశ్చ యే।
తాంస్తు సర్వాన్పరిత్యజ్య పరివ్రాడ్ నిర్మమో భవేత్ ॥ **30** ॥ 338

అభయం సర్వభూతేభ్యో దత్త్వా యశ్చరతే మునిః।
తస్యాపి సర్వభూతేభ్యో న భయం విద్యతే క్వచిత్ ॥ **31** ॥ 339

కృత్వాగ్నిహోత్రం స్వశరీరసంస్థం
శారీరమగ్నిం స్వముఖే జుహోతి।
విప్రస్తు భైక్ష్యోపహితైర్హవిర్భి -
శ్చితాగ్నికానాం వ్రజతి స్మ లోకాన్ ॥ **32** ॥ 340

మోక్షాశ్రమం యశ్చరతే యథోక్తం
శుచిస్సుఖం కల్పితబుద్ధియుక్తః।
అనింధనం జ్యోతిరివ ప్రశాంతః
స బ్రహ్మలోకం శ్రయతే ద్విజాతిః ॥ **33** ॥ 341

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే నవమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే దశమోఽధ్యాయః ॥

సగర ఉవాచ

కథితం చాతురాశ్రమ్యం చాతుర్వర్ణ్యక్రియాస్తథా ।
పుంసః క్రియామహం శ్రోతుమిచ్ఛామి ద్విజసత్తమ ॥ **1** ॥ 342

నిత్యనైమిత్తికాః కామ్యాః క్రియాః పుంసామశేషతః ।
సమాఖ్యాహి భృగుశ్రేష్ఠ సర్వజ్ఞో హ్యసి మే మతః ॥ **2** ॥ 343

ఔర్వ ఉవాచ

యదేతదుక్తం భవతా నిత్యనైమిత్తికాశ్రయం ।
తదహం కథయిష్యామి శృణుష్వైకమనా మమ ॥ **3** ॥ 344

జాతస్య జాతకర్మాదిక్రియాకాండమశేషతః ।
పుత్రస్య కుర్వీత పితా శ్రాద్ధం చాభ్యుదయాత్మకం ॥ **4** ॥ 345

యుగ్మాంస్తు ప్రాఙ్ముఖాన్విప్రాన్భోజయేన్మనుజేశ్వర ।
యథా వృత్తిస్తథా కుర్యాద్దైవం పిత్ర్యం ద్విజన్మనాం ॥ **5** ॥ 346

దధ్నా యవైః సబదరైర్మిశ్రాన్పిండాన్ముదా యుతః ।
నాందీముఖేభ్యస్తీర్థేన దద్యాద్దైవేన పార్థివ ॥ **6** ॥ 347

ప్రాజాపత్యేన వా సర్వముపచారం ప్రదక్షిణం ।
కుర్వీత తత్తథాశేషవృద్ధికాలేషు భూపతే ॥ **7** ॥ 348

తతశ్చ నామ కుర్వీత పితైవ దశమేఽహని ।
దేవపూర్వం నరాఖ్యం హి శర్మవర్మాదిసంయుతం ॥ **8** ॥ 349

శర్మేతి బ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతి క్షత్రసంశ్రయం ।
గుప్తదాసాత్మకం నామ ప్రశస్తం వైశ్యశూద్రయోః ॥ **9** ॥ 350

నార్థహీనం న చాశస్తం నాపశబ్దయుతం తథా ।
నామంగల్యం జుగుప్స్యం వా నామ కుర్యాత్సమాక్షరం ॥ **10** ॥ 351

నాతిదీర్ఘం నాతిహ్రస్వం నాతిగుర్వక్షరాన్వితం ।
సుఖోచ్చార్యం తు తన్నామ కుర్యాద్యత్ప్రవణాక్షరం ॥ **11** ॥ 352

తతోఽనంతరసంస్కారసంస్కృతో గురువేశ్మని ।
యథోక్తవిధిమాశ్రిత్య కుర్యాద్విద్యాపరిగ్రహం ॥ **12** ॥ 353

గృహీతవిద్యో గురవే దత్త్వా చ గురుదక్షిణాం ।
గార్హస్థ్యమిచ్ఛన్భూపాల కుర్యాద్దారపరిగ్రహం ॥ **13** ॥ 354

బ్రహ్మచర్యేణ వా కాలం కుర్యాత్సంకల్పపూర్వకం ।
గురోశ్శుశ్రూషణం కుర్యాత్తత్పుత్రాదేరథాపి వా ॥ **14** ॥ 355

వైఖానసో వాపి భవేత్పరివ్రాడథ వేచ్ఛయా ।
పూర్వసంకల్పితం యాదృక్ తాదృక్కుర్యాన్నరాధిప ॥ **15** ॥ 356

వర్జైరేకగుణాం భార్యాముద్వహేత్త్రిగుణస్స్వయం ।
నాతికేశామకేశాం వా నాతికృష్ణాం న పింగలాం ॥ **16** ॥ 357

నిసర్గతోఽధికాంగీం వా న్యూనాంగీమపి నోద్వహేత్ ।
నావిశుద్ధాం సరోమాం వాకులజాం వాపి రోగిణీం ॥ **17** ॥ 358

న దుష్టాం దుష్టవాక్యాం వా వ్యంగినీం పితృమాతృతః ।
న శ్మశ్రువ్యంజనవతీం న చైవ పురుషాకృతిం ॥ **18** ॥ 359

న ఘుర్ఘురస్వరాం క్షామాం తథా కాకస్వరాం న చ ।
నానిబంధేక్షణాం తద్వద్వ్యుత్తాక్షీం నోద్వహేద్బుధః ॥ **19** ॥ 360

యస్యాశ్చ రోమశే జంఘే గుల్ఫౌ యస్యాస్తథోన్నతౌ।
గండయోః కూపరౌ యస్యా హసంత్యాస్తాం న చోద్వహేత్ ॥ **20** ॥ 361

నాతిరూక్షచ్ఛవిం పాండుకరజామరుణేక్షణాం।
ఆపీనహస్తపాదాం చ న కన్యాముద్వహేద్ బుధః ॥ **21** ॥ 362

న వామనాం నాతిదీర్ఘాం నోద్వహేత్సంహతభ్రువం।
న చాతిచ్ఛిద్రదశనాం న కరాలముఖీం నరః ॥ **22** ॥ 363

పంచమీం మాతృపక్షాచ్చ పితృపక్షాచ్చ సప్తమీం।
గృహస్థశ్చోద్వహేత్కన్యాం న్యాయేన విధినా నృప ॥ **23** ॥ 364

బ్రాహ్మో దైవస్తథైవార్షః ప్రాజాపత్యస్తథాసురః।
గాంధర్వరాక్షసౌ చాన్యౌ పైశాచశ్చాష్టమో మతః ॥ **24** ॥ 365

ఏతేషాం యస్య యో ధర్మో వర్ణస్యోక్తో మహర్షిభిః।
కుర్వీత దారగ్రహణం తేనాన్యం పరివర్జయేత్ ॥ **25** ॥ 366

సధర్మచారిణీం ప్రాప్య గార్హస్థ్యం సహితస్తయా।
సముద్వహేద్దదాత్యేతత్సమ్యగూఢం మహాఫలం ॥ **26** ॥ 367

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే దశమోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

సగర ఉవాచ

గృహస్థస్య సదాచారం శ్రోతుమిచ్ఛామ్యహం మునే।
లోకాదస్మాత్పరస్మాచ్చ యమాతిష్ఠన్న హీయతే ॥ **1** ॥ 368

ఔర్వ ఉవాచ

శ్రూయతాం పృథివీపాల సదాచారస్య లక్షణం।
సదాచారవతా పుంసా జితౌ లోకావుభావపి ॥ **2** ॥ 369

సాధవః క్షీణదోషాస్తు సచ్ఛబ్దః సాధువాచకః।
తేషామాచరణం యత్తు సదాచారస్స ఉచ్యతే ॥ **3** ॥ 370

సప్తర్షయోఽథ మనవః ప్రజానాం పతయస్తథా।
సదాచారస్య వక్తారః కర్తారశ్చ మహీపతే ॥ **4** ॥ 371

బ్రాహ్మే ముహూర్తే చోత్థాయ మనసా మతిమాన్నృప।
ప్రబుద్ధశ్చింతయేద్ధర్మమర్థం చాప్యవిరోధినం ॥ **5** ॥ 372

అపీడయా తయోః కామముభయోరపి చింతయేత్।
దృష్టాదృష్టవినాశాయ త్రివర్గే సమదర్శితా ॥ **6** ॥ 373

పరిత్యజేదర్థకామౌ ధర్మపీడాకరౌ నృప।
ధర్మమప్యసుఖోదర్కం లోకవిద్విష్టమేవ చ ॥ **7** ॥ 374

తతః కల్యం సముత్థాయ కుర్యాన్మూత్రం నరేశ్వర ॥ **8** ॥ 375

నైరృత్యామిషువిక్షేపమతీత్యాభ్యధికం భువః।
దూరాదావసథాన్మూత్రం పురీషం చ విసర్జయేత్ ॥ **9** ॥ 376

పాదావనేజనోచ్ఛిష్టే ప్రక్షిపేన్న గృహాంగణే ॥ **10** ॥ 377

ఆత్మచ్ఛాయాం తరుచ్ఛాయాం గోసూర్యాగ్న్యనిలాంస్తథా।
గురుద్విజాదీంస్తు బుధో నాధిమేహేత్కదాచన ॥ **11** ॥ 378

న కృష్టే సస్యమధ్యే వా గోవ్రజే జనసంసది।
న వర్త్మని న నద్యాదితీర్థేషు పురుషర్షభ ॥ **12** ॥ 379

నాప్సు నైవాంభసస్తీరే శ్మశానే న సమాచరేత్।
ఉత్సర్గం వై పురీషస్య మూత్రస్య చ విసర్జనం ॥ **13** ॥ 380

ఉదఙ్ముఖో దివా మూత్రం విపరీతముఖో నిశి।
కుర్వీతానాపది ప్రాజ్ఞో మూత్రోత్సర్గం చ పార్థివ ॥ **14** ॥ 381

తృణైరాస్తీర్య వసుధాం వస్త్రప్రావృతమస్తకః।
తిష్ఠేన్నాతిచిరం తత్ర నైవ కించిదుదీరయేత్ ॥ **15** ॥ 382

వల్మీకమూషికోద్ధృతాం మృదం నాంతర్జలాం తథా।
శౌచావశిష్టాం గేహాచ్చ నాదద్యాల్లేపసంభవాం ॥ **16** ॥ 383

అణుప్రాణ్యుపపన్నాం చ హలోత్ఖాతాం చ పార్థివ।
పరిత్యజేన్మృదో హ్యేతాస్సకలాశ్శౌచకర్మణి ॥ **17** ॥ 384

ఏకా లింగే గుదే తిస్రో దశ వామకరే నృప।
హస్తద్వయే చ సప్త స్యుర్మృదశ్శౌచోపపాదికాః ॥ **18** ॥ 385

అచ్ఛేనాగంధలేపేన జలేనాబుద్బుదేన చ।
ఆచామేచ్చ మృదం భూయస్తథాదద్యాత్సమాహితః ॥ **19** ॥ 386

నిష్పాదితాంఘ్రిశౌచస్తు పాదావభ్యుక్ష్య తైః పునః।
త్రిఃపిబేత్సలిలం తేన తథా ద్విః పరిమార్జయేత్ ॥ **20** ॥ 387

శీర్షణ్యాని తతః ఖాని మూర్ధానం చ సమాలభేత్।
బాహూ నాభిం చ తోయేన హృదయం చాపి సంస్పృశేత్ ॥ **21** ॥ 388

స్వాచాంతస్తు తతః కుర్యాత్పుమాన్కేశప్రసాధనం।
ఆదర్శాంజనమాంగల్యం దూర్వాద్యాలంభనాని చ ॥ **22** ॥ 389

తతస్స్వవర్ణధర్మేణ వృత్త్యర్థం చ ధనార్జనం।
కుర్వీత శ్రద్ధాసంపన్నో యజేచ్చ పృథివీపతే ॥ **23** ॥ 390

సోమసంస్థా హవిస్సంస్థాః పాకసంస్థాస్తు సంస్థితాః।
ధనే యతో మనుష్యాణాం యతేతాతో ధనార్జనే ॥ **24** ॥ 391

నదీనదతటాకేషు దేవఖాతజలేషు చ।
నిత్యక్రియార్థం స్నాయీత గిరిప్రస్రవణేషు చ ॥ **25** ॥ 392

కూపేషూద్ధృతతోయేన స్నానం కుర్వీత వా భువి।
గృహేషూద్ధృతతోయేన హ్యథవా భువ్యసంభవే ॥ **26** ॥ 393

శుచివస్త్రధరః స్నాతో దేవర్షిపితృతర్పణం।
తేషామేవ హి తీర్థేన కుర్వీత సుసమాహితః ॥ **27** ॥ 394

త్రిరపః ప్రీణనార్థాయ దేవానామపవర్జయేత్।
ఋషీణాం చ యథాన్యాయం సకృచ్చాపి ప్రజాపతేః ॥ **28** ॥ 395

పితౄణాం ప్రీణనార్థాయ త్రిరపః పృథివీపతే।
పితామహేభ్యశ్చ తథా ప్రీణయేత్ప్రపితామహాన్ ॥ **29** ॥ 396

మాతామహాయ తత్పిత్రే తత్పిత్రే చ సమాహితః।
దద్యాత్తైత్రేణ తీర్థేన కామ్యం చాన్యచ్ఛృణుష్వ మే ॥ **30** ॥ 397

మాత్రే ప్రమాత్రే తన్మాత్రే గురుపత్న్యై తథా నృప।
గురూణాం మాతులానాం చ స్నిగ్ధమిత్రాయ భూభుజే ॥ **31** ॥ 398

ఇదం చాపి జపేదంబు దద్యాదాత్మేచ్ఛయా నృప।
ఉపకారాయ భూతానాం కృతదేవాదితర్పణం ॥ **32** ॥ 399

దేవాసురాస్తథా యక్షా నాగగంధర్వరాక్షసాః।
పిశాచా గుహ్యకాస్సిద్ధాః కూష్మాండాః పశవః ఖగాః ॥ **33** ॥ 400

జలేచరా భూనిలయా వాయ్వాహారాశ్చ జంతవః।
తృప్తిమేతేన యాంత్వాశు మద్దత్తేనాంబునాఖిలాః ॥ **34** ॥ 401

నరకేషు సమస్తేషు యాతనాసు చ యే స్థితాః।
తేషామాప్యాయనాయైతద్దీయతే సలిలం మయా ॥ **35** ॥ 402

యే బాంధవాబాంధవా వా యేఽన్యజన్మని బాంధవాః।
తే తృప్తిమఖిలా యాంతు యే చాస్మత్తోయకాంక్షిణః ॥ **36** ॥ 403

యత్ర క్వచనసంస్థానాం క్షుత్తృష్ణోపహతాత్మనాం।
ఇదమాప్యాయనాయాస్తు మయా దత్తం తిలోదకం ॥ **37** ॥ 404

కామ్యోదకప్రదానం తే మయైతత్కథితం నృప।
యద్దత్త్వా ప్రీణయత్యేతన్మనుష్యస్సకలం జగత్।
జగదాప్యాయనోద్భూతం పుణ్యమాప్నోతి చానఘ ॥ **38** ॥ 405

దత్త్వా కామ్యోదకం సమ్యగేతేభ్యః శ్రద్ధయాన్వితః।
ఆచమ్య చ తతో దద్యాత్సూర్యాయ సలిలాంజలిం ॥ **39** ॥ 406

నమో వివస్వతే బ్రహ్మభాస్వతే విష్ణుతేజసే।
జగత్సవిత్రే శుచయే సవిత్రే కర్మసాక్షిణే ॥ **40** ॥ 407

తతో గృహార్చనం కుర్యాదభీష్టసురపూజనం।
జలాభిషేకైః పుష్పైశ్చ ధూపాద్యైశ్చ నివేదనం ॥ **41** ॥ 408

అపూర్వమగ్నిహోత్రం చ కుర్యాత్పాగ్బ్రహ్మణే నృప ॥ **42** ॥ 409

ప్రజాపతిం సముద్దిశ్య దద్యాదాహుతిమాదరాత్।
గుహ్యేభ్యః కాశ్యపాయాథ తతోఽనుమతయే క్రమాత్ ॥ **43** ॥ 410

తచ్ఛేషం మణికే పృథ్వీపర్జన్యేభ్యః క్షిపేత్తతః।
ద్వారే ధాతుర్విధాతుశ్చ మధ్యే చ బ్రహ్మణే క్షిపేత్ ॥ **44** ॥ 411

గృహస్య పురుషవ్యాఘ్ర దిగ్దేవానపి మే శృణు ॥ **45** ॥ 412

ఇంద్రాయ ధర్మరాజాయ వరుణాయ తథేందవే।
ప్రాచ్యాదిషు బుధో దద్యాద్ధుతశేషాత్మకం బలిం ॥ **46** ॥ 413

ప్రాగుత్తరే చ దిగ్భాగే ధన్వంతరిబలిం బుధః।
నిర్వపేద్వైశ్వదేవం చ కర్మ కుర్యాదతః పరం ॥ **47** ॥ 414

వాయవ్యాం వాయవే దిక్షు సమస్తాసు యథాదిశం।
బ్రహ్మణే చాంతరిక్షాయ భానవే చ క్షిపేద్బలిం ॥ **48** ॥ 415

విశ్వేదేవాన్విశ్వభూతానథ విశ్వపతీన్పితౄన్।
యక్షాణాం చ సముద్దిశ్య బలిం దద్యాన్నరేశ్వర ॥ **49** ॥ 416

తతోఽన్యదన్నమాదాయ భూమిభాగే శుచౌ బుధః।
దద్యాదశేషభూతేభ్యస్స్వేచ్ఛయా సుసమాహితః ॥ **50** ॥ 417

దేవా మనుష్యాః పశవో వయాంసి
సిద్ధాస్సయక్షోరగదైత్యసంఘాః।
ప్రేతాః పిశాచాస్తరవస్సమస్తా
యే చాన్నమిచ్ఛంతి మయాత్ర దత్తం ॥ **51** ॥ 418

పిపీలికాః కీటపతంగకాద్యా
బుభుక్షితాః కర్మనిబంధబద్ధాః।
ప్రయాంతు తే తృప్తిమిదం మయాన్నం
తేభ్యో విసృష్టం సుఖినో భవంతు ॥ **52** ॥ 419

యేషాం న మాతా న పితా న బంధు -
ర్నైవాన్నసిద్ధిర్న తథాన్నమస్తి।
తత్తృప్తయేఽన్నం భువి దత్తమేతత్
తే యాంతు తృప్తిం ముదితా భవంతు ॥ **53** ॥ 420

భూతాని సర్వాణి తథాన్నమేత -
దహం చ విష్ణుర్న తతోఽన్యదస్తి।
తస్మాదహం భూతనికాయభూత -
మన్నం ప్రయచ్ఛామి భవాయ తేషాం ॥ **54** ॥ 421

చతుర్దశో భూతగణో య ఏష
తత్ర స్థితా యేఽఖిలభూతసంఘాః।
తృప్త్యర్థమన్నం హి మయా విసృష్టం
తేషామిదం తే ముదితా భవంతు ॥ **55** ॥ 422

ఇత్యుచ్చార్య నరో దద్యాదన్నం శ్రద్ధాసమన్వితః।
భువి సర్వోపకారాయ గృహీ సర్వాశ్రయో యతః ॥ **56** ॥ 423

శ్వచాండాలవిహంగానాం భువి దద్యాన్నరేశ్వర।
యే చాన్యే పతితాః కేచిదపుత్రాః సంతి మానవాః ॥ **57** ॥ 424

తతో గోదోహమాత్రం వై కాలం తిష్ఠేద్ గృహాంగణే।
అతిథిగ్రహణార్థాయ తదూర్ధ్వం తు యథేచ్ఛయా ॥ **58** ॥ 425

అతిథిం తత్ర సంప్రాప్తం పూజయేత్స్వాగతాదినా।
తథాసనప్రదానేన పాదప్రక్షాలనేన చ ॥ **59** ॥ 426

శ్రద్ధయా చాన్నదానేన ప్రియప్రశ్నోత్తరేణ చ।
గచ్ఛతశ్చానుయానేన ప్రీతిముత్పాదయేద్ గృహీ ॥ **60** ॥ 427

అజ్ఞాతకులనామానమన్యదేశాదుపాగతం।
పూజయేదతిథిం సమ్యఙ్ నైకగ్రామనివాసినం ॥ **61** ॥ 428

అకించనమసంబంధమజ్ఞాతకులశీలినం।
అసంపూజ్యాతిథిం భుక్త్వా భోక్తుకామం వ్రజత్యధః ॥ **62** ॥ 429

స్వాధ్యాయగోత్రాచరణమపృష్ట్వా చ తథా కులం।
హిరణ్యగర్భబుద్ధ్యా తం మన్యేతాభ్యాగతం గృహీ ॥ **63** ॥ 430

పిత్రర్థం చాపరం విప్రమేకమప్యాశయేన్నృప।
తద్దేశ్యం విదితాచారసంభూతిం పాంచయజ్ఞికం ॥ **64** ॥ 431

అన్నాగ్రంచ సముద్ధృత్య హంతకారోపకల్పితం।
నిర్వాపభూతం భూపాల శ్రోత్రియాయోపపాదయేత్ ॥ **65** ॥ 432

దత్త్వా చ భిక్షాత్రితయం పరివ్రాడ్బ్రహ్మచారిణాం।
ఇచ్ఛయా చ బుధో దద్యాద్విభవే సత్యవారితం ॥ **66** ॥ 433

ఇత్యేతే ఒతిథయః ప్రోక్తాః ప్రాగుక్తా భిక్షవశ్చ యే।
చతురః పూజయిత్వైతాన్నృప పాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ **67** ॥ 434

అతిథిర్యస్య భగ్నాశో గృహాత్ప్రతినివర్తతే।
స తస్మై దుష్కృతం దత్త్వా పుణ్యమాదాయ గచ్ఛతి ॥ **68** ॥ 435

ధాతా ప్రజాపతిః శక్రో వహ్నిర్వసుగణోఒర్యమా।
ప్రవిశ్యాతిథిమేతే వై భుంజంతేఒన్నం నరేశ్వర ॥ **69** ॥ 436

తస్మాదతిథిపూజాయాం యతేత సతతం నరః।
స కేవలమఘం భుంక్తే యో భుంక్తే హ్యతిథిం వినా ॥ **70** ॥ 437

తతః స్వవాసినీదుఃఖిగర్భిణీవృద్ధబాలకాన్।
భోజయేత్సంస్కృతాన్నేన ప్రథమం చరమం గృహీ ॥ **71** ॥ 438

అభుక్తవత్సు చైతేషు భుంజన్భుంక్తే స దుష్కృతం।
మృతశ్చ గత్వా నరకం శ్లేష్మభుగ్జాయతే నరః ॥ **72** ॥ 439

అస్నాతాశీ మలం భుంక్తే హ్యజపీ పూయశోణితం।
అసంస్కృతాన్నభుఙ్మూత్రం బాలాదిప్రథమం శకృత్ ॥ **73** ॥ 440

అహోమీ చ కృమీన్భుంక్తే అదత్త్వా విషమశ్నుతే ॥ **74** ॥ 441

తస్మాచ్ఛృణుష్వ రాజేంద్ర యథా భుంజీత వై గృహీ।
భుంజతశ్చ యథా పుంసః పాపబంధో న జాయతే ॥ **75** ॥ 442

ఇహ చారోగ్యవిపులం బలబుద్ధిస్తథా నృప।
భవత్యరిష్టశాంతిశ్చ వైరిపక్షాభిచారికా ॥ **76** ॥ 443

స్నాతో యథావత్కృత్వా చ దేవర్షిపితృతర్పణం।
ప్రశస్తరత్నపాణిస్తు భుంజీత ప్రయతో గృహీ ॥ **77** ॥ 444

కృతే జపే హుతే వహ్నౌ శుద్ధవస్త్రధరో నృప।
దత్త్వాతిథిభ్యో విప్రేభ్యో గురుభ్యస్సంశ్రితాయ చ।
పుణ్యగంధశ్శస్తమాల్యధారీ చైవ నరేశ్వర ॥ **78** ॥ 445

ఏకవస్త్రధరోఽథార్ద్రపాణిపాదో మహీపతే।
విశుద్ధవదనః ప్రీతో భుంజీత న విదిఙ్ముఖః ॥ **79** ॥ 446

ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖో వాపి న చైవాన్యమనా నరః।
అన్నం ప్రశస్తం పథ్యం చ ప్రోక్షితం ప్రోక్షణోదకైః ॥ **80** ॥ 447

న కుత్సితాహృతం నైవ జుగుప్సావదసంస్కృతం ।
దత్త్వా తు భక్తం శిష్యేభ్యః క్షుధితేభ్యస్తథా గృహీ ॥ **81** ॥ 448

ప్రశస్తశుద్ధపాత్రే తు భుంజీతాకుపితో ద్విజః ॥ **82** ॥ 449

నాసందిసంస్థితే పాత్రే నాదేశే చ నరేశ్వర ।
నాకాలే నాతిసంకీర్ణే దత్త్వాగ్రం చ నరోఽగ్నయే ॥ **83** ॥ 450

మంత్రాభిమంత్రితం శస్తం న చ పర్యుషితం నృప ।
అన్యత్ర ఫలమూలేభ్యశ్శుష్కశాఖాదికాత్తథా ॥ **84** ॥ 451

తద్వద్వారీతకేభ్యశ్చ గుడభక్ష్యేభ్య ఏవ చ ।
భుంజీతోద్ధృతసారాణి న కదాపి నరేశ్వర ॥ **85** ॥ 452

నాశేషం పురుషోఽశ్నీయాదన్యత్ర జగతీపతే ।
మధ్వంబుదధిసర్పిభ్యస్సక్తుభ్యశ్చ వివేకవాన్ ॥ **86** ॥ 453

అశ్నీయాత్తన్మయో భూత్వా పూర్వం తు మధురం రసం ।
లవణామ్లౌ తథా మధ్యే కటుతిక్తాదికాంస్తతః ॥ **87** ॥ 454

ప్రాగ్ద్రవం పురుషోఽశ్నీయాన్మధ్యే కఠినభోజనః ।
అంతే పునర్ద్రవాశీ తు బలారోగ్యే న ముంచతి ॥ **88** ॥ 455

అనింద్యం భక్షయేదిత్థం వాగ్యతోఽన్నమకుత్సయన్ ।
పంచగ్రాసం మహామౌనం ప్రాణాద్యాప్యాయనం హి తత్ ॥ **89** ॥ 456

భుక్త్వా సమ్యగథాచమ్య ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోఽపి వా ।
యథావత్పునరాచామేత్పాణీ ప్రక్షాల్య మూలతః ॥ **90** ॥ 457

స్వస్థః ప్రశాంతచిత్తస్తు కృతాసనపరిగ్రహః ।
అభీష్టదేవతానాం తు కుర్వీత స్మరణం నరః ॥ **91** ॥ 458

అగ్నిరాప్యాయయేద్ధాతుం పార్థివం పవనేరితః।
దత్తావకాశం నభసా జరయత్వస్తు మేం సుఖం ॥ **92** ॥ 459

అన్నం బలాయ మే భూమేరపామగ్న్యనిలస్య చ।
భవత్యేతత్పరిణతం మమాస్త్వవ్యాహతం సుఖం ॥ **93** ॥ 460

ప్రాణాపానసమానానాముదానవ్యానయోస్తథా।
అన్నం పుష్టికరం చాస్తు మమాప్యవ్యాహతం సుఖం ॥ **94** ॥ 461

అగస్తిరగ్నిర్బడవానలశ్చ
భుక్తం మయాన్నం జరయత్వశేషం।
సుఖం చ మే తత్పరిణామసంభవం
యచ్ఛంత్వరోగో మమ చాస్తు దేహే ॥ **95** ॥ 462

విష్ణుస్సమస్తేంద్రియదేహదేహీ
ప్రధానభూతో భగవాన్యథైకః।
సత్యేన తేనాత్తమశేషమన్న -
మారోగ్యదం మే పరిణామమేతు ॥ **96** ॥ 463

విష్ణురత్తా తథైవాన్నం పరిణామశ్చ వై తథా।
సత్యేన తేన మద్భుక్తం జీర్యత్వన్నమిదం తథా ॥ **97** ॥ 464

ఇత్యుచ్చార్య స్వహస్తేన పరిమృజ్య తథోదరం।
అనాయాసప్రదాయీని కుర్యాత్కర్మాణ్యతంద్రితః ॥ **98** ॥ 465

సచ్ఛాస్త్రాదివినోదేన సన్మార్గాదవిరోధినా।
దినం నయేత్తతస్సంధ్యాముపతిష్ఠేత్సమాహితః ॥ **99** ॥ 466

దినాంతసంధ్యాం సూర్యేణ పూర్వామృక్షైర్యుతాం బుధః।
ఉపతిష్ఠేద్యథాన్యాయ్యం సమ్యగాచమ్య పార్థివ ॥ **100** ॥ 467

సర్వకాలముపస్థానం సంధ్యయోః పార్థివేష్యతే।
అన్యత్ర సూతకాశౌచవిభ్రమాతురభీతితః ॥ **101** ॥ 468

సూర్యేణాభ్యుదితో యశ్చ త్యక్తః సూర్యేణ వా స్వపన్।
అన్యత్రాతురభావాత్తు ప్రాయశ్చిత్తీ భవేన్నరః ॥ **102** ॥ 469

తస్మాదనుదితే సూర్యే సముత్థాయ మహీపతే।
ఉపతిష్ఠేన్నరస్సంధ్యామస్వపంశ్చ దినాంతజాం ॥ **103** ॥ 470

ఉపతిష్ఠంతి వై సంధ్యాం యే న పూర్వాం న పశ్చిమాం।
వ్రజంతి తే దురాత్మానస్తామిస్రం నరకం నృప ॥ **104** ॥ 471

పునః పాకముపాదాయ సాయమప్యవనీపతే।
వైశ్వదేవనిమిత్తం వై పత్న్యమంత్రం బలిం హరేత్ ॥ **105** ॥ 472

తత్రాపి శ్వపచాదిభ్యస్తథైవాన్నవిసర్జనం ॥ **106** ॥ 473

అతిథిం చాగతం తత్ర స్వశక్త్యా పూజయేద్ బుధః।
పాదశౌచాసనప్రహ్వస్వాగతోక్త్యా చ పూజనం।
తతశ్చాన్నప్రదానేన శయనేన చ పార్థివ ॥ **107** ॥ 474

దివాతిథౌ తు విముఖే గతే యత్పాతకం నృప।
తదేవాష్టగుణం పుంసస్సూర్యోఢే విముఖే గతే ॥ **108** ॥ 475

తస్మాత్స్వశక్త్యా రాజేంద్ర సూర్యోఢమతిథిం నరః।
పూజయేత్పూజితే తస్మిన్పూజితాస్సర్వదేవతాః ॥ **109** ॥ 476

అన్నశాకాంబుదానేన స్వశక్త్యా పూజయేత్పుమాన్।
శయనప్రస్తరమహీప్రదానైరథవాపి తం ॥ **110** ॥ 477

కృతపాదాదిశౌచస్తు భుక్త్వా సాయం తతో గృహీ।
గచ్ఛేచ్ఛయ్యామస్ఫుటితామపి దారుమయీం నృప ॥ **111** ॥ 478

నావిశాలాం న వై భగ్నాం నాసమాం మలినాం న చ।
న చ జంతుమయీం శయ్యామధితిష్ఠేదనాస్తృతాం ॥ **112** ॥ 479

ప్రాచ్యాం దిశి శిరశ్శస్తం యామ్యాయామథ వా నృప।
సదైవ స్వపతః పుంసో విపరీతం తు రోగదం ॥ **113** ॥ 480

ఋతావుపగమశ్శస్తస్స్వపత్న్యామవనీపతే।
పున్నామర్క్షే శుభే కాలే జ్యేష్ఠాయుగ్మాసు రాత్రిషు ॥ **114** ॥ 481

నాద్యానాం తు స్త్రియం గచ్ఛేన్నాతురాం న రజస్వలాం।
నానిష్టాం న ప్రకుపితాం న త్రస్తాం న చ గర్భిణీం ॥ **115** ॥ 482

నాదక్షిణాం నాన్యకామాం నాకామాం నాన్యయోషితం।
క్షుత్క్షామాం నాతిభుక్తాం వా స్వయం చైభిర్గుణైర్యుతః ॥ **116** ॥ 483

స్నాతస్స్రగ్గంధధృక్స్నిగ్ధో నాధ్మాతః క్షుధితోఽపి వా।
సకామస్సానురాగశ్చ వ్యవాయం పురుషో వ్రజేత్ ॥ **117** ॥ 484

చతుర్దశ్యష్టమీ చైవ తథామా చాథ పూర్ణిమా।
పర్వాణ్యేతాని రాజేంద్ర రవిసంక్రాంతిరేవ చ ॥ **118** ॥ 485

తైలస్త్రీమాంససంభోగీ సర్వేష్వేతేషు వై పుమాన్।
విణ్మూత్రభోజనం నామ ప్రయాతి నరకం మృతః ॥ **119** ॥ 486

అశేషపర్వస్వేతేషు తస్మాత్సంయమిభిర్బుధైః।
భావ్యం సచ్ఛాస్త్రదేవేజ్యాధ్యానజప్యపరైర్నరైః ॥ **120** ॥ 487

నాన్యయోనావయోనౌ వా నోపయుక్తౌషధస్తథా।
ద్విజదేవగురూణాం చ వ్యవాయీ నాశ్రమే భవేత్ ॥ **121** ॥ 488

చైత్యచత్వరతీర్థేషు నైవ గోష్ఠే చతుష్పథే।
నైవ శ్మశానోపవనే సలిలేషు మహీపతే ॥ **122** ॥ 489

ప్రోక్తపర్వస్వశేషేషు నైవ భూపాల సంధ్యయోః।
గచ్ఛేద్వ్యవాయం మతిమాన్న మూత్రోచ్చారపీడితః ॥ **123** ॥ 490

పర్వస్వభిగమోఽధన్యో దివా పాపప్రదో నృప।
భువి రోగావహో నృణామప్రశస్తో జలాశయే ॥ **124** ॥ 491

పరదారాన్న గచ్ఛేచ్చ మనసాపి కథంచన।
కిము వాచాస్థిబంధోఽపి నాస్తి తేషు వ్యవాయినాం ॥ **125** ॥ 492

మృతో నరకమభ్యేతి హీయతేఽత్రాపి చాయుషః।
పరదారరతిః పుంసామిహ చాముత్ర భీతిదా ॥ **126** ॥ 493

ఇతి మత్వా స్వదారేషు ఋతుమత్సు బుధో వ్రజేత్।
యథోక్తదోషహీనేషు సకామేష్వనృతావపి ॥ **127** ॥ 494

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే ఏకాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

దేవగోబ్రాహ్మణాన్సిద్ధాన్వృద్ధాచార్యాంస్తథార్చయేత్ ।
ద్వికాలం చ నమేత్సంధ్యామగ్నీనుపచరేత్తథా ॥ **1** ॥ 495

సదాఽనుపహతే వస్త్రే ప్రశస్తాశ్చ మహౌషధీః ।
గారుడాని చ రత్నాని బిభృయాత్ప్రయతో నరః ॥ **2** ॥ 496

ప్రస్నిగ్ధామలకేశశ్చ సుగంధశ్చారువేషధృక్ ।
సితాస్సుమనసో హృద్యా బిభృయాచ్చ నరస్సదా ॥ **3** ॥ 497

కించిత్పరస్వం న హరేన్నాల్పమప్యప్రియం వదేత్ ।
ప్రియం చ నానృతం బ్రూయాన్నాన్యదోషానుదీరయేత్ ॥ **4** ॥ 498

నాన్యస్త్రియం తథా వైరం రోచయేత్పురుషర్షభ ।
న దుష్టం యానమారోహేత్కులచ్ఛాయాం న సంశ్రయేత్ ॥ **5** ॥ 499

విద్విష్టపతితోన్మత్తబహువైరాదికీటకైః ।
బంధకీ బంధకీభర్తుః క్షుద్రానృతకథైస్సహ ॥ **6** ॥ 500

తథాతివ్యయశీలైశ్చ పరివాదరతైశ్శఠైః ।
బుధో మైత్రీం న కుర్వీత నైకః పంథానమాశ్రయేత్ ॥ **7** ॥ 501

నావగాహేజ్జలౌఘస్య వేగమగ్రే నరేశ్వర ।
ప్రదీప్తం వేశ్మ న విశేన్నారోహేచ్ఛిఖరం తరోః ॥ **8** ॥ 502

న కుర్యాద్దంతసంఘర్షం కుష్ణీయాచ్చ న నాసికాం।
నాసంవృతముఖో జృంభేచ్ఛ్వాసకాసౌ విసర్జయేత్ ॥ **9** ॥ 503

నోచ్చైర్హసేత్సశబ్దం చ న ముంచేత్పవనం బుధః।
నఖాన్న ఖాదయేచ్ఛింద్యాన్న తృణం న మహీం లిఖేత్ ॥ **10** ॥ 504

న శ్మశ్రు భక్షయేల్లోష్టం న మృద్నీయాద్విచక్షణః।
జ్యోతీంష్యమేధ్యశస్తాని నాభివీక్షేత చ ప్రభో ॥ **11** ॥ 505

నగ్నాం పరస్త్రియం చైవ సూర్యం చాస్తమయోదయే।
న హుంకుర్యాచ్ఛవం గంధం శవగంధో హి సోమజః ॥ **12** ॥ 506

చతుష్పథం చైత్యతరుం శ్మశానోపవనాని చ।
దుష్టస్త్రీసన్నికర్షం చ వర్జయేన్నిశి సర్వదా ॥ **13** ॥ 507

పూజ్యదేవద్విజజ్యోతిశ్ఛాయాం నాతిక్రమేద్ బుధః।
నైకశ్శూన్యాటవీం గచ్ఛేత్తథా శూన్యగృహే వసేత్ ॥ **14** ॥ 508

కేశాస్థికంటకామేధ్యబలిభస్మతుషాంస్తథా।
స్నానార్ద్రధరణీం చైవ దూరతః పరివర్జయేత్ ॥ **15** ॥ 509

నానార్యానాశ్రయేత్కాంశ్చిన్న జిహ్మం రోచయేద్ బుధః।
ఉపసర్పేన్న వై వ్యాలం చిరం తిష్ఠేన్న వోత్థితః ॥ **16** ॥ 510

అతీవ జాగరస్వప్నే తద్వత్స్నానాసనే బుధః।
న సేవేత తథా శయ్యాం వ్యాయామం చ నరేశ్వర ॥ **17** ॥ 511

దంష్ట్రిణః శృంగిణశ్చైవ ప్రాజ్ఞో దూరేణ వర్జయేత్।
అవశ్యాయం చ రాజేంద్ర పురోవాతాతపౌ తథా ॥ **18** ॥ 512

న స్నాయాన్న స్వపేన్నగ్నో న చైవోపస్పృశేద్ బుధః।
ముక్తకేశశ్చ నాచామేద్దేవాద్యర్చాం చ వర్జయేత్ ॥ **19** ॥ 513

హోమదేవార్చనాద్యాసు క్రియాస్వాచమనే తథా।
నైకవస్త్రః ప్రవర్తేత ద్విజవాచనికే జపే ॥ **20** ॥ 514

నాసమంజసశీలైస్తు సహాసీత కథంచన।
సద్వృత్తసన్నికర్షో హి క్షణార్ద్ధమపి శస్యతే ॥ **21** ॥ 515

విరోధం నోత్తమైర్గచ్ఛేన్నాధమైశ్చ సదా బుధః।
వివాహశ్చ వివాదశ్చ తుల్యశీలైర్నృపేష్యతే ॥ **22** ॥ 516

నారభేత కలిం ప్రాజ్ఞశ్శుష్కవైరం చ వర్జయేత్।
అప్యల్పహానిస్సోఢవ్యా వైరేణార్థాగమం త్యజేత్ ॥ **23** ॥ 517

స్నాతో నాంగాని సమ్మార్జ్జేత్స్నానశాట్యా న పాణినా।
న చ నిర్ధూనయేత్కేశాన్నాచామేచ్చైవ చోత్థితః ॥ **24** ॥ 518

పాదేన నాక్రమేత్పాదం న పూజ్యాభిముఖం నయేత్।
నోచ్చాసనం గురోరగ్రే భజేతావినయాన్వితః ॥ **25** ॥ 519

అపసవ్యం న గచ్ఛేచ్చ దేవాగారచతుష్పథాన్।
మాంగల్యపూజ్యాంశ్చ తథా విపరీతాన్న దక్షిణం ॥ **26** ॥ 520

సోమార్క్యగ్న్యంబువాయూనాం పూజ్యానాం చ న సమ్ముఖం।
కుర్యాన్నిష్ఠీవవిణ్మూత్రసముత్సర్గం చ పండితః ॥ **27** ॥ 521

తిష్ఠన్న మూత్రయేత్తద్వత్పథిష్వపి న మూత్రయేత్।
శ్లేష్మవిణ్మూత్రరక్తాని సర్వదైవ న లంఘయేత్ ॥ **28** ॥ 522

శ్లేష్మశింఘాణికోత్సర్గో నాన్నకాలే ప్రశస్యతే।
బలిమంగలజప్యాదౌ న హోమే న మహాజనే ॥ **29** ॥ 523

యోషితో నావమన్యేత న చాసాం విశ్వసేద్ బుధః।
న చైవేర్ష్యా భవేత్తాసు న ధిక్కుర్యాత్కదాచన ॥ **30** ॥ 524

మంగల్యపుష్పరత్నాజ్యపూజ్యాననభివాద్య చ।
న నిష్క్రమేద్ గృహాత్ప్రాజ్ఞస్సదాచారపరో నరః ॥ **31** ॥ 525

చతుష్పథాన్నమస్కుర్యాత్కాలే హోమపరో భవేత్।
దీనానభ్యుద్ధరేత్సాధూనుపాసీత బహుశ్రుతాన్ ॥ **32** ॥ 526

దేవర్షిపూజకస్సమ్యక్పితృపిండోదకప్రదః।
సత్కర్తా చాతిథీనాం యః స లోకానుత్తమాన్వ్రజేత్ ॥ **33** ॥ 527

హితం మితం ప్రియం కాలే వశ్యాత్మా యోఽభిభాషతే।
స యాతి లోకానాహ్లాదహేతుభూతాన్నృపాక్షయాన్ ॥ **34** ॥ 528

ధీమాన్హ్రీమాన్క్షమాయుక్తో హ్యాస్తికో వినయాన్వితః।
విద్యాభిజనవృద్ధానాం యాతి లోకాననుత్తమాన్ ॥ **35** ॥ 529

అకాలగర్జితాదౌ చ పర్వస్వాశౌచకాదిషు।
అనధ్యాయం బుధః కుర్యాదుపరాగాదికే తథా ॥ **36** ॥ 530

శమం నయతి యః క్రుద్ధాన్సర్వబంధురమత్సరీ।
భీతాశ్వాసనకృత్సాధుస్స్వర్గస్తస్యాల్పకం ఫలం ॥ **37** ॥ 531

వర్షాతపాదిషు చ్ఛత్రీ దండీ రాత్ర్యటవీషు చ।
శరీరత్రాణకామో వై సోపానత్కస్సదా వ్రజేత్ ॥ **38** ॥ 532

నోర్ధ్వం న తిర్యగ్దూరం వా న పశ్యన్పర్యటేద్ బుధః।
యుగమాత్రం మహీపృష్ఠం నరో గచ్ఛేద్విలోకయన్ ॥ **39** ॥ 533

దోషహేతూనశేషాంశ్చ వశ్యాత్మా యో నిరస్యతి।
తస్య ధర్మార్థకామానాం హానిర్నాల్పాపి జాయతే ॥ **40** ॥ 534

సదాచారరతః ప్రాజ్ఞో విద్యావినయశిక్షితః।
పాపేఽప్యపాపః పరుషే హ్యభిధత్తే ప్రియాణి యః।
మైత్రీద్రవాంతఃకరణస్తస్య ముక్తిః కరే స్థితా ॥ **41** ॥ 535

యే కామక్రోధలోభానాం వీతరాగా న గోచరే।
సదాచారస్థితాస్తేషామనుభావైర్ధృతా మహీ ॥ **42** ॥ 536

తస్మాత్సత్యం వదేత్ప్రాజ్ఞో యత్పరప్రీతికారణం।
సత్యం యత్పరదుఃఖాయ తదా మౌనపరో భవేత్ ॥ **43** ॥ 537

ప్రియముక్తం హితం నైతదితి మత్వా న తద్వదేత్।
శ్రేయస్తత్ర హితం వాచ్యం యద్యప్యత్యంతమప్రియం ॥ **44** ॥ 538

ప్రాణినాముపకారాయ యథైవేహ పరత్ర చ।
కర్మణా మనసా వాచా తదేవ మతిమాన్భజేత్ ॥ **45** ॥ 539

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

సచైలస్య పితుః స్నానం జాతే పుత్రే విధీయతే।
జాతకర్మ తదా కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధమభ్యుదయే చ యత్ ॥ **1** ॥ 540

యుగ్మాందేవాంశ్చ పిత్ర్యాంశ్చ సమ్యక్సవ్యక్రమాద్ ద్విజాన్।
పూజయేద్భోజయేచ్చైవ తన్మనా నాన్యమానసః ॥ **2** ॥ 541

దధ్యక్షతైస్సబదరైః ప్రాఙ్ముఖోదఙ్ముఖోఽపి వా।
దేవతీర్థేన వై పిండాందద్యాత్కాయేన వా నృప ॥ **3** ॥ 542

నాందీముఖః పితృగణస్తేన శ్రాద్ధేన పార్థివ।
ప్రీయతే తత్తు కర్తవ్యం పురుషైస్సర్వవృద్ధిషు ॥ **4** ॥ 543

కన్యాపుత్రవివాహేషు ప్రవేశేషు చ వేశ్మనః।
నామకర్మణి బాలానాం చూడాకర్మాదికే తథా ॥ **5** ॥ 544

సీమంతోన్నయనే చైవ పుత్రాదిముఖదర్శనే।
నాందీముఖం పితృగణం పూజయేత్ప్రయతో గృహీ ॥ **6** ॥ 545

పితృపూజాక్రమః ప్రోక్తో వృద్ధావేష సనాతనః।
శ్రూయతామవనీపాల ప్రేతకర్మక్రియావిధిః ॥ **7** ॥ 546

ప్రేతదేహం శుభైః స్నానైస్స్నాపితం స్రగ్విభూషితం।
దగ్ధ్వా గ్రామాద్బహిః స్నాత్వా సచైలస్సలిలాశయే ॥ **8** ॥ 547

యత్ర తత్ర స్థితాయైతదముకాయేతి వాదినః।
దక్షిణాభిముఖా దద్యుర్బాంధవాస్సలిలాంజలీన్ ॥ **9** ॥ 548

ప్రవిష్టాశ్చ సమం గోభిర్గ్రామం నక్షత్రదర్శనే।
కటకర్మ తతః కుర్యుర్భూమౌ ప్రస్తరశాయినః ॥ **10** ॥ 549

దాతవ్యోఽనుదినం పిండః ప్రేతాయ భువి పార్థివ।
దివా చ భక్తం భోక్తవ్యమమాంసం మనుజర్షభ ॥ **11** ॥ 550

దినాని తాని చేచ్ఛాతః కర్తవ్యం విప్రభోజనం।
ప్రేతా యాంతి తథా తృప్తిం బంధువర్గేణ భుంజతా ॥ **12** ॥ 551

ప్రథమేఽహ్ని తృతీయే చ సప్తమే నవమే తథా।
వస్త్రత్యాగబహిస్స్నానే కృత్వా దద్యాత్తిలోదకం ॥ **13** ॥ 552

చతుర్థేఽహ్ని చ కర్తవ్యం తస్యాస్థిచయనం నృప।
తదూర్ధ్వమంగసంస్పర్శస్సపిండానామపీష్యతే ॥ **14** ॥ 553

యోగ్యాస్సర్వక్రియాణాం తు సమానసలిలాస్తథా।
అనులేపనపుష్పాదిభోగాదన్యత్ర పార్థివ ॥ **15** ॥ 554

శయ్యాసనోపభోగశ్చ సపిండానామపీష్యతే।
భస్మాస్థిచయనాదూర్ధ్వం సంయోగో న తు యోషితాం ॥ **16** ॥ 555

బాలే దేశాంతరస్థే చ పతితే చ మునౌ మృతే।
సద్యశ్శౌచం తథేచ్ఛాతో జలాగ్న్యుద్బంధనాదిషు ॥ **17** ॥ 556

మృతబంధోర్దశాహాని కులస్యాన్నం న భుజ్యతే।
దానం ప్రతిగ్రహో హోమః స్వాధ్యాయశ్చ నివర్తతే ॥ **18** ॥ 557

విప్రస్యైతద్ ద్వాదశాహం రాజన్యస్యాప్యశౌచకం।
అర్ధమాసం తు వైశ్యస్య మాసం శూద్రస్య శుద్ధయే ॥ **19** ॥ 558

అయుజో భోజయేత్కామం ద్విజానంతే తతో దినే।
దద్యాద్దర్భేషు పిండం చ ప్రేతాయోచ్ఛిష్టసన్నిధౌ ॥ **20** ॥ 559

వార్యాయుధప్రతోదాస్తు దండశ్చ ద్విజభోజనాత్।
స్ప్రష్టవ్యోఽనంతరం వర్ణైః శుద్ధేరంతే తతః క్రమాత్ ॥ **21** ॥ 560

తతస్స్వవర్ణధర్మా యే విప్రాదీనాముదాహృతాః।
తాన్కుర్వీత పుమాంజీవేన్నిజధర్మార్జనైస్తథా ॥ **22** ॥ 561

మృతాహని చ కర్తవ్యమేకోద్దిష్టమతః పరం।
ఆహ్వానాదిక్రియాదైవనియోగరహితం హి తత్ ॥ **23** ॥ 562

ఏకోఽర్ఘ్యస్తత్ర దాతవ్యస్తథైవైకపవిత్రకం।
ప్రేతాయ పిండో దాతవ్యో భుక్తవత్సు ద్విజాతిషు ॥ **24** ॥ 563

ప్రశ్నశ్చ తత్రాభిరతిర్యజమానైర్ద్విజన్మనాం।
అక్షయ్యమముకస్యేతి వక్తవ్యం విరతౌ తథా ॥ **25** ॥ 564

ఏకోద్దిష్టమయో ధర్మ ఇత్థమావత్సరాత్స్మృతః।
సపిండీకరణం తస్మిన్కాలే రాజేంద్ర తచ్ఛృణు ॥ **26** ॥ 565

ఏకోద్దిష్టవిధానేన కార్యం తదపి పార్థివ।
సంవత్సరేఽథ షష్ఠే వా మాసే వా ద్వాదశేఽహ్ని తత్ ॥ **27** ॥ 566

తిలగంధోదకైర్యుక్తం తత్ర పాత్రచతుష్టయం ॥ **28** ॥ 567

పాత్రం ప్రేతస్య తత్రైకం పైత్రం పాత్రత్రయం తథా।
సేచయేత్పితృపాత్రేషు ప్రేతపాత్రం తతస్త్రిషు ॥ **29** ॥ 568

తతః పితృత్వమాపన్నే తస్మిన్ప్రేతే మహీపతే।
శ్రాద్ధధర్మైరశేషైస్తు తత్పూర్వానర్చయేత్పితౄన్ ॥ **30** ॥ 569

పుత్రః పౌత్రః ప్రపౌత్రో వా భ్రాతా వా భ్రాతృసంతతిః।
సపిండసంతతిర్వాపి క్రియార్హో నృప జాయతే ॥ **31** ॥ 570

తేషామభావే సర్వేషాం సమానోదకసంతతిః।
మాతృపక్షసపిండేన సంబద్ధా యే జలేన వా ॥ **32** ॥ 571

కులద్వయేఽపి చోచ్ఛిన్నే స్త్రీభిః కార్యాః క్రియా నృప ॥ **33** ॥ 572

సంఘాతాంతర్గతైర్వాపి కార్యాః ప్రేతస్య చ క్రియాః।
ఉత్సన్నబంధురిక్థాద్వా కారయేదవనీపతిః ॥ **34** ॥ 573

పూర్వాః క్రియా మధ్యమాశ్చ తథా చైవోత్తరాః క్రియాః।
త్రిప్రకారాః క్రియాః సర్వాస్తాసాం భేదం శృణుష్వ మే ॥ **35** ॥ 574

ఆదాహవార్యాయుధాదిస్పర్శాద్యంతాస్తు యాః క్రియాః।
తాః పూర్వా మధ్యమా మాసి మాస్యేకోద్దిష్టసంజ్ఞితాః ॥ **36** ॥ 575

ప్రేతే పితృత్వమాపన్నే సపిండీకరణాదను।
క్రియంతే యాః క్రియాః పిత్ర్యాః ప్రోచ్యంతే తా నృపోత్తరాః ॥ **37** ॥ 576

పితృమాతృసపిండైస్తు సమానసలిలైస్తథా।
సంఘాతాంతర్గతైర్వాపి రాజ్ఞా తద్ధనహారిణా ॥ **38** ॥ 577

పూర్వాః క్రియాశ్చ కర్తవ్యాః పుత్రాద్యైరేవ చోత్తరాః।
దౌహిత్త్రైర్వా నృపశ్రేష్ఠ కార్యాస్తత్తనయైస్తథా ॥ **39** ॥ 578

మృతాహని చ కర్తవ్యాః స్త్రీణామప్యుత్తరాః క్రియాః।
ప్రతిసంవత్సరం రాజన్నేకోద్దిష్టవిధానతః ॥ **40** ॥ 579

తస్మాదుత్తరసంజ్ఞాయాః క్రియాస్తాః శృణు పార్థివ।
యథా యథా చ కర్తవ్యా విధినా యేన చానఘ ॥ **41** ॥ 580

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

బ్రహ్మేంద్రరుద్రనాసత్యసూర్యాగ్నివసుమారుతాన్ ।
విశ్వేదేవాన్పితృగణాన్వయాంసి మనుజాన్పశూన్ ॥ **1** ॥ 581

సరీసృపాన్ఋషిగణాన్యచ్చాన్యద్భూతసంజ్ఞితం ।
శ్రాద్ధం శ్రద్ధాన్వితః కుర్వన్ప్రీణయత్యఖిలం జగత్ ॥ **2** ॥ 582

మాసి మాస్యసితే పక్షే పంచదశ్యాం నరేశ్వర ।
తథాష్టకాసు కుర్వీత కామ్యాన్కాలాంఛ్రుణుష్వ మే ॥ **3** ॥ 583

శ్రాద్ధార్హమాగతం ద్రవ్యం విశిష్టమథ వా ద్విజం ।
శ్రాద్ధం కుర్వీత విజ్ఞాయ వ్యతీపాతేఽయనే తథా ॥ **4** ॥ 584

విషువే చాపి సంప్రాప్తే గ్రహణే శశిసూర్యయోః ।
సమస్తేష్వేవ భూపాల రాశిష్వర్కే చ గచ్ఛతి ॥ **5** ॥ 585

నక్షత్రగ్రహపీడాసు దుష్టస్వప్నావలోకనే ।
ఇచ్ఛాశ్రాద్ధాని కుర్వీత నవసస్యాగమే తథా ॥ **6** ॥ 586

అమావాస్యా యదా మైత్రవిశాఖాస్వాతియోగినీ ।
శ్రాద్ధైః పితృగణస్తృప్తిం తథాప్నోత్యష్టవార్షికీం ॥ **7** ॥ 587

అమావాస్యా యదా పుష్యే రౌద్రే చర్క్షే పునర్వసౌ ।
ద్వాదశాబ్దం తదా తృప్తిం ప్రయాంతి పితరోఽర్చితాః ॥ **8** ॥ 588

వాసవాజైకపాదర్క్షే పితౄణాం తృప్తిమిచ్ఛతాం।
వారుణే వాప్యమావాస్యా దేవానామపి దుర్లభా ॥ **9** ॥ 589

నవస్వృక్షేష్వమావాస్యా యదైతేష్వవనీపతే।
తదా హి తృప్తిదం శ్రాద్ధం పితౄణాం శృణు చాపరం ॥ **10** ॥ 590

గీతం సనత్కుమారేణ యథైలాయ మహాత్మనే।
పృచ్ఛతే పితృభక్తాయ ప్రశ్రయావనతాయ చ ॥ **11** ॥ 591

శ్రీసనత్కుమార ఉవాచ

వైశాఖమాసస్య చ యా తృతీయా
నవమ్యసౌ కార్తికశుక్లపక్షే।
నభస్య మాసస్య చ కృష్ణపక్ష
త్రయోదశీ పంచదశీ చ మాఘే ॥ **12** ॥ 592

ఏతా యుగాద్యాః కథితాః పురాణే -
ష్వనంతపుణ్యాస్తిథయశ్చతస్రః।
ఉపప్లవే చంద్రమసో రవేశ్చ
త్రిష్వష్టకాస్వప్యయనద్వయే చ ॥ **13** ॥ 593

పానీయమప్యత్ర తిలైర్విమిశ్రం
దద్యాత్పితృభ్యః ప్రయతో మనుష్యః।
శ్రాద్ధం కృతం తేన సమాసహస్రం
రహస్యమేతత్పితరో వదంతి ॥ **14** ॥ 594

మాఘేఽసితే పంచదశీ కదాచి -
దుపైతి యోగం యది వారుణేన।
ఋక్షేణ కాలస్స పరః పితౄణాం
న హ్యల్పపుణ్యైర్నృప లభ్యతేఽసౌ ॥ **15** ॥ 595

కాలే ధనిష్ఠా యది నామ తస్మి -
న్భవేత్తు భూపాల తదా పితృభ్యః।
దత్తం జలాన్నం ప్రదదాతి తృప్తిం
వర్షాయుతం తత్కులజైర్మనుష్యైః ॥ **16** ॥ 596

తత్రైవ చేద్భాద్రపదా ను పూర్వా
కాలే యథావత్క్రియతే పితృభ్యః।
శ్రాద్ధం పరాం తృప్తిముపేత్య తేన
యుగం సహస్రం పితరస్స్వపంతి ॥ **17** ॥ 597

గంగాం శతద్రూ యమునాం విపాశాం
సరస్వతీం నైమిషగోమతీం వా।
తత్రావగాహ్యార్చనమాదరేణ
కృత్వా పితౄణాం దురితాని హంతి ॥ **18** ॥ 598

గాయంతి చైతత్పితరః కదాను
వర్షామఘాతృప్తిమవాప్య భూయః।
మాఘాసితాంతే శుభతీర్థతోయై -
ర్యాస్యామ తృప్తిం తనయాదిదత్తైః ॥ **19** ॥ 599

చిత్తం చ విత్తం చ నృణాం విశుద్ధం
శస్తశ్చ కాలః కథితో విధిశ్చ।
పాత్రం యథోక్తం పరమా చ భక్తి -
ర్నృణాం ప్రయచ్ఛంత్యభివాంఛితాని ॥ **20** ॥ 600

పితృగీతాంతథైవాత్ర శ్లోకాంస్తాంశృణు పార్థివ।
శ్రుత్వా తథైవ భవతా భావ్యం తత్రాదృతాత్మనా ॥ **21** ॥ 601

అపి ధన్యః కులే జాయాదస్మాకం మతిమాన్నరః।
అకుర్వన్విత్తశాఠ్యం యః పిండాన్నో నిర్వపిష్యతి ॥ **22** ॥ 602

రత్నం వస్త్రం మహాయానం సర్వభోగాదికం వసు।
విభవే సతి విప్రేభ్యో యోఽస్మానుద్దిశ్య దాస్యతి ॥ **23** ॥ 603

అన్నేన వా యథాశక్త్యా కాలేఽస్మిన్భక్తినమ్రధీః।
భోజయిష్యతి విప్రాగ్ర్యాంస్తన్మాత్రవిభవో నరః ॥ **24** ॥ 604

అసమర్థోఽన్నదానస్య ధాన్యమామం స్వశక్తితః।
ప్రదాస్యతి ద్విజాగ్ర్యేభ్యః స్వల్పాల్పాం వాపి దక్షిణాం ॥ **25** ॥ 605

తత్రాప్యసామర్థ్యయుతః కరాగ్రాగ్రస్థితాంస్తిలాన్।
ప్రణమ్య ద్విజముఖ్యాయ కస్మైచిద్భూప దాస్యతి ॥ **26** ॥ 606

తిలైస్సప్తాష్టభిర్వాపి సమవేతం జలాంజలిం।
భక్తినమ్రస్సముద్దిశ్య భువ్యస్మాకం ప్రదాస్యతి ॥ **27** ॥ 607

యతః కుతశ్చిత్సంప్రాప్య గోభ్యో వాపి గవాహ్నికం।
అభావే ప్రీణయన్నస్మాంచ్ఛ్రద్ధాయుక్తః ప్రదాస్యతి ॥ **28** ॥ 608

సర్వాభావే వనం గత్వా కక్షమూలప్రదర్శకః।
సూర్యాదిలోకపాలానామిదముచ్చైర్వదిష్యతి ॥ **29** ॥ 609

న మేఽస్తి విత్తం న ధనం చ నాన్య -
చ్ఛ్రాద్ధోపయోగ్యం స్వపితౄన్నతోఽస్మి।
తృప్యంతు భక్త్యా పితరో మయైతౌ
కృతౌ భుజౌ వర్త్మని మారుతస్య ॥ **30** ॥ 610

ఔర్వ ఉవాచ

ఇత్యేతత్పితృభిర్గీతం భావాభావప్రయోజనం।
యః కరోతి కృతం తేన శ్రాద్ధం భవతి పార్థివ ॥ **31** ॥ 611

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే పంచదశోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

బ్రాహ్మణాన్భోజయేచ్ఛ్రాద్ధే యద్గుణాంస్తాన్నిబోధ మే ॥ **1** ॥ 612

త్రిణాచికేతస్త్రిమధుస్త్రిసుపర్ణషడంగవిత్ ।
వేదవిచ్ఛ్రోత్రియో యోగీ తథా వై జ్యేష్ఠసామగః ॥ **2** ॥ 613

ఋత్విక్స్వస్త్రేయదౌహిత్రజామాతృశ్వశురాస్తథా ।
మాతులోఽథ తపోనిష్ఠః పంచాగ్న్యభిరతస్తథా ।
శిష్యాస్సంబంధినశ్చైవ మాతాపితృరతశ్చ యః ॥ **3** ॥ 614

ఏతాన్నియోజయేచ్ఛ్రాద్ధే పూర్వోక్తాన్ప్రథమే నృప ।
బ్రాహ్మణాన్పితృతుష్ట్యర్థమనుకల్పేష్వనంతరాన్ ॥ **4** ॥ 615

మిత్రధ్రుక్కునఖీ క్లీబశ్శ్యావదంతస్తథా ద్విజః ।
కన్యాదూషయితా వహ్నివేదోజ్ఝస్సోమవిక్రయీ ॥ **5** ॥ 616

అభిశస్తస్తథా స్తేనః పిశునో గ్రామయాజకః ।
భృతకాధ్యాపకస్తద్వద్భృతకాధ్యాపితశ్చ యః ॥ **6** ॥ 617

పరపూర్వాపతిశ్చైవ మాతాపిత్రోస్తథోజ్ఝకః ।
వృషలీసూతిపోష్టా చ వృషలీపతిరేవ చ ॥ **7** ॥ 618

తథా దేవలకశ్చైవ శ్రాద్ధే నార్హతి కేతనం ॥ **8** ॥ 619

ప్రథమేఽహ్ని బుధశ్మస్తాంఛ్రోత్రియాదీన్నిమంత్రయేత్ ।
కథయేచ్చ తథైవైషాం నియోగాన్పితృదైవికాన్ ॥ **9** ॥ 620

తతః క్రోధవ్యవాయాదీనాయాసం తైర్ద్విజైస్సహ ।
యజమానో న కుర్వీత దోషస్తత్ర మహానయం ॥ **10** ॥ 621

శ్రాద్ధే నియుక్తో భుక్త్వా వా భోజయిత్వా నియుజ్య చ ।
వ్యవాయీ రేతసో గర్తే మజ్జయత్యాత్మనః పితౄన్ ॥ **11** ॥ 622

తస్మాత్ప్రథమమత్రోక్తం ద్విజాగ్ర్యాణాం నిమంత్రణం ।
అనిమంత్ర్య ద్విజానేవమాగతాన్భోజయేద్యతీన్ ॥ **12** ॥ 623

పాదశౌచాదినా గేహమాగతాన్పూజయేద్ ద్విజాన్ ॥ **13** ॥ 624

పవిత్రపాణిరాచాంతానాసనేషూపవేశయేత్ ।
పితౄణామయుజో యుగ్మాందేవానామిచ్ఛయా ద్విజాన్ ॥ **14** ॥ 625

దేవానామేకమేకం వా పితౄణాం చ నియోజయేత్ ॥ **15** ॥ 626

తథా మాతామహశ్రాద్ధం వైశ్వదేవసమన్వితం ।
కుర్వీత భక్తిసంపన్నస్తంత్రం వా వైశ్వదైవికం ॥ **16** ॥ 627

ప్రాఙ్ముఖాన్భోజయేద్విప్రాందేవానాముభయాత్మకాన్ ।
పితృమాతామహానాం చ భోజయేచ్చాప్యుదఙ్ముఖాన్ ॥ **17** ॥ 628

పృథక్తయోః కేచిదాహుః శ్రాద్ధస్య కరణం నృప ।
ఏకత్రైకేన పాకేన వదంత్యన్యే మహర్షయః ॥ **18** ॥ 629

విష్టరార్థం కుశం దత్త్వా సంపూజ్యార్ఘ్యం విధానతః ।
కుర్యాదావాహనం ప్రాజ్ఞో దేవానాం తదనుజ్ఞయా ॥ **19** ॥ 630

యవాంబునా చ దేవానాం దద్యాదర్ఘ్యం విధానవిత్ ।
స్రగ్గంధధూపదీపాంశ్చ తేభ్యో దద్యాద్యథావిధి ॥ **20** ॥ 631

పితౄణామపసవ్యం తత్సర్వమేవోపకల్పయేత్ ।
అనుజ్ఞాం చ తతః ప్రాప్య దత్త్వా దర్భాంద్విధాకృతాన్ ॥ **21** ॥ 632

మంత్రపూర్వం పితౄణాం తు కుర్యాచ్చావాహనం బుధః ।
తిలాంబునా చాపసవ్యం దద్యాదర్ఘ్యాదికం నృప ॥ **22** ॥ 633

కాలే తత్రాతిథిం ప్రాప్తమన్నకామం నృపాధ్వగం ।
బ్రాహ్మణైరభ్యనుజ్ఞాతః కామం తమపి భోజయేత్ ॥ **23** ॥ 634

యోగినో వివిధై రూపైర్నరాణాముపకారిణః ।
భ్రమంతి పృథివీమేతామవిజ్ఞాతస్వరూపిణః ॥ **24** ॥ 635

తస్మాదభ్యర్చయేత్ప్రాప్తం శ్రాద్ధకాలేఽతిథిం బుధః ।
శ్రాద్ధక్రియాఫలం హంతి నరేంద్రాపూజితోఽతిథిః ॥ **25** ॥ 636

జుహుయాద్వ్యంజనక్షారవర్జమన్నం తతోఽనలే ।
అనుజ్ఞాతో ద్విజైస్తైస్తు త్రికృత్వః పురుషర్షభ ॥ **26** ॥ 637

అగ్నయే కవ్యవాహాయ స్వాహేత్యాదౌ నృపాహుతిః ।
సోమాయ వై పితృమతే దాతవ్యా తదనంతరం ॥ **27** ॥ 638

వైవస్వతాయ చైవాన్యా తృతీయా దీయతే తతః ।
హుతావశిష్టమల్పాన్నం విప్రపాత్రేషు నిర్వపేత్ ॥ **28** ॥ 639

తతోఽన్నం మృష్టమత్యర్థమభీష్టమతిసంస్కృతం ।
దత్త్వా జుషధ్వమిచ్ఛాతో వాచ్యమేతదనిష్ఠురం ॥ **29** ॥ 640

భోక్తవ్యం తైశ్చ తచ్చిత్తైర్మౌనిభిస్సుముఖైః సుఖం ।
అక్రుద్ధ్యతా చాత్వరతా దేయం తేనాపి భక్తితః ॥ **30** ॥ 641

రక్షోఘ్నమంత్రపఠనం భూమేరాస్తరణం తిలైః।
కృత్వా ధ్యేయాస్స్వపితరస్త ఏవ ద్విజసత్తమాః ॥ **31** ॥ 642

పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః।
మమ తృప్తిం ప్రయాంత్వద్య విప్రదేహేషు సంస్థితాః ॥ **32** ॥ 643

పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః।
మమ తృప్తిం ప్రయాంత్వద్య హోమాప్యాయితమూర్తయః ॥ **33** ॥ 644

పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః।
తృప్తిం ప్రయాంతు పిండేన మయా దత్తేన భూతలే ॥ **34** ॥ 645

పితా పితామహశ్చైవ తథైవ ప్రపితామహః।
తృప్తిం ప్రయాంతు మే భక్త్యా మయైతత్సముదాహృతం ॥ **35** ॥ 646

మాతామహస్తృప్తిముపైతు తస్య
తథా పితా తస్య పితా తతోఽన్యః।
విశ్వే చ దేవాః పరమాం ప్రయాంతు
తృప్తిం ప్రణశ్యంతు చ యాతుధానాః ॥ **36** ॥ 647

యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య-
భోక్తావ్యయాత్మా హరిరీశ్వరోఽత్ర।
తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యో
రక్షాంస్యశేషాణ్యసురాశ్చ సర్వే ॥ **37** ॥ 648

తృప్తేష్వేతేషు వికిరేదన్నం విప్రేషు భూతలే।
దద్యాదాచమనార్థాయ తేభ్యో వారి సకృత్సకృత్ ॥ **38** ॥ 649

సుతృప్తైస్తైరనుజ్ఞాతస్సర్వేణాన్నేన భూతలే।
సతిలేన తతః పిండాన్సమ్యగ్దద్యాత్సమాహితః ॥ **39** ॥ 650

పితృతీర్థేన సతిలం తథైవ సలిలాంజలిం।
మాతామహేభ్యస్తేనైవ పిండాంస్తీర్థేన నిర్వపేత్ ॥ **40** ॥ 651

దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు పుష్పధూపాదిపూజితం।
స్వపిత్రే ప్రథమం పిండం దద్యాదుచ్ఛిష్టసన్నిధౌ ॥ **41** ॥ 652

పితామహాయ చైవాన్యం తత్పిత్రే చ తథాపరం।
దర్భమూలే లేపభుజః ప్రీణయేల్లేపఘుర్వణైః ॥ **42** ॥ 653

పిండైర్మాతామహాంస్తద్వద్గంధమాల్యాదిసంయుతైః।
పూజయిత్వా ద్విజాగ్ర్యాణాం దద్యాచ్చాచమనం తతః ॥ **43** ॥ 654

పితృభ్యః ప్రథమం భక్త్యా తన్మనస్కో నరేశ్వర।
సుస్వధేత్యాశిషా యుక్తాం దద్యాచ్ఛక్త్యా చ దక్షిణాం ॥ **44** ॥ 655

దత్త్వా చ దక్షిణాం తేభ్యో వాచయేద్వైశ్వదేవికాన్।
ప్రీయంతామిహ యే విశ్వేదేవాస్తేన ఇతీరయేత్ ॥ **45** ॥ 656

తథేతి చోక్తే తైర్విప్రైః ప్రార్థనీయాస్తథాశిషః।
పశ్చాద్విసర్జయేద్దేవాన్పూర్వం పిత్ర్యాన్మహీపతే ॥ **46** ॥ 657

మాతామహానామప్యేవం సహ దేవైః క్రమః స్మృతః।
భోజనే చ స్వశక్త్యా చ దానే తద్వద్విసర్జనే ॥ **47** ॥ 658

ఆపాదశౌచనాత్పూర్వం కుర్యాద్దేవద్విజన్మసు।
విసర్జనం తు ప్రథమం పైత్రమాతామహేషు వై ॥ **48** ॥ 659

విసర్జయేత్ప్రీతివచస్సమ్మాన్యాభ్యర్థితాంస్తతః।
నివర్త్తే తాభ్యనుజ్ఞాత ఆద్వారం తాననువ్రజేత్ ॥ **49** ॥ 660

తతస్తు వైశ్వదేవాఖ్యం కుర్యాన్నిత్యక్రియాం బుధః।
భుంజ్యాచ్చైవ సమం పూజ్యభృత్యబంధుభిరాత్మనః ॥ **50** ॥ 661

ఏవం శ్రాద్ధం బుధః కుర్యాత్పిత్ర్యం మాతామహం తథా।
శ్రాద్ధైరాప్యాయితా దద్యుస్సర్వాన్కామాన్పితామహాః ॥ **51** ॥ 662

త్రీణి శ్రాద్ధే పవిత్రాణి దౌహిత్రః కుతపస్తిలాః।
రజతస్య తథా దానం కథాసంకీర్తనాదికం ॥ **52** ॥ 663

వర్జ్యాని కుర్వతా శ్రాద్ధం క్రోధోఽధ్వగమనం త్వరా।
భోక్తురప్యత్ర రాజేంద్ర త్రయమేతన్న శస్యతే ॥ **53** ॥ 664

విశ్వేదేవాస్సపితరస్తథా మాతామహా నృప।
కులం చాప్యాయతే పుంసాం సర్వం శ్రాద్ధం ప్రకుర్వతాం ॥ **54** ॥ 665

సోమాధారః పితృగణో యోగాధారశ్చ చంద్రమాః।
శ్రాద్ధే యోగినియోగస్తు తస్మాద్భూపాల శస్యతే ॥ **55** ॥ 666

సహస్రస్యాపి విప్రాణాం యోగీ చేత్పురతః స్థితః।
సర్వాన్భోక్తౄంస్తారయతి యజమానం తథా నృప ॥ **56** ॥ 667

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే పంచదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే షోడశోఽధ్యాయః ॥

ఔర్వ ఉవాచ

హవిష్యమత్స్యమాంసైస్తు శశస్య నకులస్య చ।
సౌకరచ్ఛాగలైణేయరౌరవైర్గవయేన చ ॥ **1** ॥ 668

ఔరభ్రగవ్యైశ్చ తథా మాసవృద్ధ్యా పితామహాః।
ప్రయాంతి తృప్తిం మాంసైస్తు నిత్యం వార్ధ్రీణసామిషైః ॥ **2** ॥ 669

ఖడ్గమాంసమతీవాత్ర కాలశాకం తథా మధు।
శస్తాని కర్మణ్యత్యంతతృప్తిదాని నరేశ్వర ॥ **3** ॥ 670

గయాముపేత్య యః శ్రాద్ధం కరోతి పృథివీపతే।
సఫలం తస్య తజ్జన్మ జాయతే పితృతుష్టిదం ॥ **4** ॥ 671

ప్రశాంతికాస్సనీవారాశ్శ్యామాకా ద్వివిధాస్తథా।
వన్యౌషధీప్రధానాస్తు శ్రాద్ధార్హాః పురుషర్షభ ॥ **5** ॥ 672

యవాః ప్రియంగవో ముద్గా గోధూమా వ్రీహయస్తిలాః।
నిష్పావాః కోవిదారాశ్చ సర్షపాశ్చాత్ర శోభనాః ॥ **6** ॥ 673

అకృతాగ్రయణం యచ్చ ధాన్యజాతం నరేశ్వర।
రాజమాషానణూంశ్చైవ మసూరాంశ్చ విసర్జయేత్ ॥ **7** ॥ 674

అలాబుం గృంజనం చైవ పలాండుం పిండమూలకం।
గాంధారకకరంబాదిలవణాన్యౌషరాణి చ ॥ **8** ॥ 675

ఆరక్తాశ్చైవ నిర్యాసాః ప్రత్యక్షలవణాని చ।
వర్జ్యాన్యేతాని వై శ్రాద్ధే యచ్చ వాచా న శస్యతే ॥ **9** ॥ 676

నక్తాహృతమనుచ్ఛిన్నం తృప్యతే న చ యత్ర గౌః।
దుర్గంధి ఫేనిలం చాంబు శ్రాద్ధయోగ్యం న పార్థివ ॥ **10** ॥ 677

క్షీరమేకశఫానాం యదౌష్ట్రమావికమేవ చ।
మార్గం చ మాహిషం చైవ వర్జయేచ్ఛ్రాద్ధకర్మణి ॥ **11** ॥ 678

షండాపవిద్ధచాండాలపాపిపాషండిరోగిభిః।
కృకవాకుశ్వనగ్నైశ్చ వానరగ్రామసూకరైః ॥ **12** ॥ 679

ఉదక్యాసూతకాశౌచిమృతహారైశ్చ వీక్షితే।
శ్రాద్ధే సురా న పితరో భుంజతే పురుషర్షభ ॥ **13** ॥ 680

తస్మాత్పరిశ్రితే కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం శ్రద్ధాసమన్వితః।
ఉర్వ్యాం చ తిలవిక్షేపాద్యాతుధానాన్నివారయేత్ ॥ **14** ॥ 681

నఖాదినా చోపపన్నం కేశకీటాదిభిర్నృప।
న చైవాభిషవైర్మిశ్రమన్నం పర్యుషితం తథా ॥ **15** ॥ 682

శ్రద్ధాసమన్వితైర్దత్తం పితృభ్యో నామగోత్రతః।
యదాహారాస్తు తే జాతాస్తదాహారత్వమేతి తత్ ॥ **16** ॥ 683

శ్రూయతే చాపి పితృభిర్గీతా గాథా మహీపతే।
ఇక్ష్వాకోర్మనుపుత్రస్య కలాపోపవనే పురా ॥ **17** ॥ 684

అపి నస్తే భవిష్యంతి కులే సన్మార్గశీలినః।
గయాముపేత్య యే పిండాందాస్యంత్యస్మాకమాదరాత్ ॥ **18** ॥ 685

అపి నస్స కులే జాయాద్యో నో దద్యాత్త్రయోదశీం।
పాయసం మధుసర్పిర్భ్యాం వర్షాసు చ మఘాసు చ ॥ **19** ॥ 686

గౌరీం వాప్యుద్వహేత్కన్యాం నీలం వా వృషముత్సృజేత్ ।
యజేత వాశ్వమేధేన విధివద్దక్షిణావతా ॥ **20** ॥ 687

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే షోడశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఇత్యాహ భగవానౌర్వస్సగరాయ మహాత్మనే।
సదాచారం పురా సమ్యఙ్ మైత్రేయ పరిపృచ్ఛతే ॥ **1** ॥ 688

మయాప్యేతదశేషేణ కథితం భవతో ద్విజ।
సముల్లంఘ్య సదాచారం కశ్చిన్నాప్నోతి శోభనం ॥ **2** ॥ 689

శ్రీమైత్రేయ ఉవాచ

షండాపవిద్ధప్రముఖా విదితా భగవన్మయా।
ఉదక్యాద్యాశ్చ మే సమ్యఙ్ నగ్నమిచ్ఛామి వేదితుం ॥ **3** ॥ 690

కో నగ్నః కిం సమాచారో నగ్నసంజ్ఞాం నరో లభేత్।
నగ్నస్వరూపమిచ్ఛామి యథావత్కథితం త్వయా।
శ్రోతుం ధర్మభృతాం శ్రేష్ఠ న హ్యస్త్యవిదితం తవ ॥ **4** ॥ 691

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఋగ్యజుస్సామసంజ్ఞేయం త్రయీ వర్ణావృతిర్ద్విజ।
ఏతాముజ్ఝతి యో మోహాత్స నగ్నః పాతకీ ద్విజః ॥ **5** ॥ 692

త్రయీ సమస్తవర్ణానాం ద్విజ సంవరణం యతః।
నగ్నో భవత్యుజ్ఝితాయామతస్తస్యాం న సంశయః ॥ **6** ॥ 693

ఇదం చ శ్రూయతామన్యద్యద్భీష్మాయ మహాత్మనే।
కథయామాస ధర్మజ్ఞో వసిష్ఠోఽస్మత్పితామహః ॥ **7** ॥ 694

మయాపి తస్య గదతశ్శ్రుతమేతన్మహాత్మనః।
నగ్నసంబంధి మైత్రేయ యత్పృష్టోఽహమిహ త్వయా ॥ **8** ॥ 695

దేవాసురమభూద్యుద్ధం దివ్యమబ్దశతం పురా।
తస్మిన్పరాజితా దేవా దైత్యైర్హ్లాదపురోగమైః ॥ **9** ॥ 696

క్షీరోదస్యోత్తరం కూలం గత్వాతప్యంత వై తపః।
విష్ణోరారాధనార్థాయ జగుశ్చేమం స్తవం తదా ॥ **10** ॥ 697

దేవా ఊచుః

ఆరాధనాయ లోకానాం విష్ణోరీశస్య యాం గిరం।
వక్ష్యామో భగవానాద్యస్తయా విష్ణుః ప్రసీదతు ॥ **11** ॥ 698

యతో భూతాన్యశేషాణి ప్రసూతాని మహాత్మనః।
యస్మింశ్చ లయమేష్యంతి కస్తం స్తోతుమిహేశ్వరః ॥ **12** ॥ 699

తథాప్యరాతివిధ్వంసధ్వస్తవీర్యాభయార్థినః।
త్వాం స్తోష్యామస్తవోక్తీనాం యాథార్థ్యం నైవ గోచరే ॥ **13** ॥ 700

త్వమూర్వీ సలిలం వహ్నిర్వాయురాకాశమేవ చ।
సమస్తమంతఃకరణం ప్రధానం తత్పరః పుమాన్ ॥ **14** ॥ 701

ఏకం తవైతద్భూతాత్మన్మూర్తా మూర్త మయం వపుః।
ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతం స్థానకాలవిభేదవత్ ॥ **15** ॥ 702

తత్రేశ తవ యత్పూర్వం త్వన్నాభికమలోద్భవం।
రూపం విశ్వోపకారాయ తస్మై బ్రహ్మాత్మనే నమః ॥ **16** ॥ 703

శక్రార్కరుద్రవస్వశ్వివరుత్సోమాదిభేదవత్।
వయమేకం స్వరూపం తే తస్మై దేవాత్మనే నమః ॥ **17** ॥ 704

దంభప్రాయమసంబోధి తితిక్షాదమవర్జితం ।
యద్రూపం తవ గోవింద తస్మై దైత్యాత్మనే నమః ॥ **18** ॥ 705

నాతిజ్ఞానవహా యస్మిన్నాడ్యః స్తిమితతేజసి ।
శబ్దాదిలోభి యత్తస్మై తుభ్యం యక్షాత్మనే నమః ॥ **19** ॥ 706

క్రౌర్యమాయామయం ఘోరం యచ్చ రూపం తవాసితం ।
నిశాచరాత్మనే తస్మై నమస్తే పురుషోత్తమ ॥ **20** ॥ 707

స్వర్గస్థధర్మిసద్ధర్మఫలోపకరణం తవ ।
ధర్మాఖ్యం చ తథా రూపం నమస్తస్మై జనార్దన ॥ **21** ॥ 708

హర్షప్రాయమసంసర్గి గతిమద్గమనాదిషు ।
సిద్ధాఖ్యం తవ యద్రూపం తస్మై సిద్ధాత్మనే నమః ॥ **22** ॥ 709

అతితిక్షాయనం క్రూరముపభోగసహం హరే ।
ద్విజిహ్వం తవ యద్రూపం తస్మై నాగాత్మనే నమః ॥ **23** ॥ 710

అవబోధి చ యచ్ఛాంతమదోషమపకల్మషం ।
ఋషిరూపాత్మనే తస్మై విష్ణో రూపాయ తే నమః ॥ **24** ॥ 711

భక్షయత్యథ కల్పాంతే భూతాని యదవారితం ।
త్వద్రూపం పుండరీకాక్ష తస్మై కాలాత్మనే నమః ॥ **25** ॥ 712

సంభక్ష్య సర్వభూతాని దేవాదీన్యవిశేషతః ।
నృత్యత్యంతే చ యద్రూపం తస్మై రుద్రాత్మనే నమః ॥ **26** ॥ 713

ప్రవృత్త్యా రజసో యచ్చ కర్మణాం కరణాత్మకం ।
జనార్దన నమస్తస్మై త్వద్రూపాయ నరాత్మనే ॥ **27** ॥ 714

అష్టావింశద్వధోపేతం యద్రూపం తామసం తవ ।
ఉన్మార్గగామి సర్వాత్మంస్తస్మై వశ్యాత్మనే నమః ॥ **28** ॥ 715

యజ్ఞాంగభూతం యద్రూపం జగతః స్థితిసాధనం।
వృక్షాదిభేదైష్షడ్భేది తస్మై ముఖ్యాత్మనే నమః ॥ **29** ॥ 716

తిర్యఙ్మనుష్యదేవాది వ్యోమశబ్దాదికం చ యత్।
రూపం తవాదేః సర్వస్య తస్మై సర్వాత్మనే నమః ॥ **30** ॥ 717

ప్రధానబుద్ధ్యాదిమయాదశేషా -
ద్యదన్యదస్మాత్పరమం పరాత్మన్।
రూపం తవాద్యం యదనన్యతుల్యం
తస్మై నమః కారణకారణాయ ॥ **31** ॥ 718

శుక్లాదిదీర్ఘాదిఘనాదిహీన -
మగోచరం యచ్చ విశేషణానాం।
శుద్ధాతిశుద్ధం పరమర్షిదృశ్యం
రూపాయ తస్మై భగవన్నతాః స్మః ॥ **32** ॥ 719

యన్నః శరీరేషు యదన్యదేహే -
ష్వశేషవస్తుష్వజమక్షయం యత్।
తస్మాచ్చ నాన్యద్వ్యతిరిక్తమస్తి
బ్రహ్మస్వరూపాయ నతాః స్మ తస్మై ॥ **33** ॥ 720

సకలమిదమజస్య యస్య రూపం
పరమపదాత్మవతస్సనాతనస్య।
తమనిధనమశేషబీజభూతం
ప్రభుమమలం ప్రణతాస్స్మ వాసుదేవం ॥ **34** ॥ 721

శ్రీపరాశర ఉవాచ

స్తోత్రస్య చావసానే తే దదృశుః పరమేశ్వరం।
శంఖచక్రగదాపాణిం గరుడస్థం సురా హరిం ॥ **35** ॥ 722

తమూచుస్సకలా దేవాః ప్రణిపాతపురస్సరం।
ప్రసీద నాథ దైత్యేభ్యస్త్రాహి నశ్శరణార్థినః ॥ **36** ॥ 723

త్రైలోక్యయజ్ఞభాగాశ్చ దైత్యైర్హ్రాదపురోగమైః।
హృతా నో బ్రహ్మణోఽప్యాజ్ఞాముల్లంఘ్య పరమేశ్వర ॥ **37** ॥ 724

యద్యప్యశేషభూతస్య వయం తే చ తవాంశజాః।
తథాప్యవిద్యాభేదేన భిన్నం పశ్యామహే జగత్ ॥ **38** ॥ 725

స్వవర్ణధర్మాభిరతా వేదమార్గానుసారిణః।
న శక్యాస్తేఽరయో హంతుమస్మాభిస్తపసావృతాః ॥ **39** ॥ 726

తముపాయమశేషాత్మన్నస్మాకం దాతుమర్హసి।
యేన తానసురాన్హంతుం భవేమ భగవన్హ్మమాః ॥ **40** ॥ 727

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఇత్యుక్తో భగవాంస్తేభ్యో మాయామోహం శరీరతః।
సముత్పాద్య దదౌ విష్ణుః ప్రాహ చేదం సురోత్తమాన్ ॥ **41** ॥ 728

మాయామోహోఽయమఖిలాందైత్యాంస్తాన్మోహయిష్యతి।
తతో వధ్యా భవిష్యంతి వేదమార్గబహిష్కృతాః ॥ **42** ॥ 729

స్థితౌ స్థితస్య మే వధ్యా యావంతః పరిపంథినః।
బ్రహ్మణో హ్యధికారస్య దేవదైత్యాదికాః సురాః ॥ **43** ॥ 730

తద్గచ్ఛత న భీః కార్యా మాయామోహోఽయమగ్రతః।
గచ్ఛన్నద్యోపకారాయ భవతాం భవితా సురాః ॥ **44** ॥ 731

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఇత్యుక్తాః ప్రణిపత్యైనం
యయుర్దేవా యథాగతం।

మాయామోహోఽపి తైస్సార్ద్ధం
యయౌ యత్ర మహాసురాః ॥ **45** ॥ 732

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే సప్తదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

॥ తృతీయేంఽశే అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥

శ్రీపరాశర ఉవాచ

తపస్యభిరతాన్సోఽథ మాయామోహో మహాసురాన్ ।
మైత్రేయ దదృశే గత్వా నర్మదాతీరసంశ్రితాన్ ॥ **1** ॥ 733

తతో దిగంబరో ముండో బర్హిపిచ్ఛధరో ద్విజ ।
మాయామోహోఽసురాన్ శ్లక్ష్ణమిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ **2** ॥ 734

మాయామోహ ఉవాచ

హే దైత్యపతయో బ్రూత యదర్థం తప్యతే తపః ।
ఐహికం వాథ పారత్ర్యం తపసః ఫలమిచ్ఛథ ॥ **3** ॥ 735

అసురా ఊచుః

పారత్ర్యఫలలాభాయ తపశ్చర్యా మహామతే ।
అస్మాభిరియమారబ్ధా కిం వా తేఽత్ర వివక్షితం ॥ **4** ॥ 736

మాయామోహ ఉవాచ

కురుధ్వం మమ వాక్యాని యది ముక్తిమభీప్సథ ।
అర్హధ్వమేనం ధర్మం చ ముక్తిద్వారమసంవృతం ॥ **5** ॥ 737

ధర్మో విముక్తేరర్హోఽయం నైతస్మాదపరో వరః ।
అత్రైవ సంస్థితాః స్వర్గం విముక్తిం వా గమిష్యథ ॥ **6** ॥ 738

అర్హధ్వం ధర్మమేతం చ సర్వే యూయం మహాబలాః ॥ **7** ॥ 739

శ్రీపరాశర ఉవాచ

ఏవంప్రకారైర్బహుభిర్యుక్తిదర్శనచర్చితైః।
మాయామోహేన తే దైత్యా వేదమార్గాదపాకృతాః ॥ **8** ॥ 740

ధర్మాయైతదధర్మాయ సదేతన్న సదిత్యపి।
విముక్తయే త్విదం నైతద్విముక్తిం సంప్రయచ్ఛతి ॥ **9** ॥ 741

పరమార్థోఽయమత్యర్థం పరమార్థో న చాప్యయం।
కార్యమేతదకార్యం చ నైతదేవం స్ఫుటం త్విదం ॥ **10** ॥ 742

దిగ్వాససామయం ధర్మో ధర్మోఽయం బహువాససాం ॥ **11** ॥ 743

ఇత్యనేకాంతవాదం చ మాయామోహేన నైకధా।
తేన దర్శయతా దైత్యాస్స్వధర్మం త్యాజితా ద్విజ ॥ **12** ॥ 744

అర్హత్రైతం మహాధర్మం మాయామోహేన తే యతః।
ప్రోక్తాస్తమాశ్రితా ధర్మమార్హతాస్తేన తేఽభవన్ ॥ **13** ॥ 745

త్రయీధర్మసముత్సర్గం మాయామోహేన తేఽసురాః।
కారితాస్తన్మయా హ్యేసంస్తతోఽన్యే తత్ప్రచోదితాః ॥ **14** ॥ 746

తైరప్యన్యే పరే తైశ్చ తైరప్యన్యే పరే చ తైః।
అల్పైరహోభిస్సంత్యక్తా తైర్దైత్యైః ప్రాయశస్తయా ॥ **15** ॥ 747

పునశ్చ రక్తాంబరధృజ్ మాయామోహో జితేంద్రియః।
అన్యానాహాసురాన్ గత్వా మృద్వల్పమధురాక్షరం ॥ **16** ॥ 748

స్వర్గార్థం యది వో వాంఛా నిర్వాణార్థమథాసురాః।
తదలం పశుఘాతాదిదుష్టధర్మైర్నిబోధత ॥ **17** ॥ 749

విజ్ఞానమయమేవైతదశేషమవగచ్ఛత।
బుధ్యధ్వం మే వచః సమ్యగ్బుధైరేవమిహోదితం ॥ **18** ॥ 750

జగదేతదనాధారం భ్రాంతిజ్ఞానార్థతత్పరం।
రాగాదిదుష్టమత్యర్థం భ్రామ్యతే భవసంకటే ॥ **19** ॥ 751

ఏవం బుధ్యత బుధ్యధ్వం బుధ్యతైవమితీరయన్।
మాయామోహః స దైతేయాందర్మమత్యాజయన్నిజం ॥ **20** ॥ 752

నానాప్రకారవచనం స తేషాం యుక్తియోజితం।
తథా తథా త్రయీధర్మం తత్యజుస్తే యథా యథా ॥ **21** ॥ 753

తేఽప్యన్యేషాం తథైవోచురన్యైరన్యే తథోదితాః।
మైత్రేయ తత్యజుర్ధర్మం వేదస్మృత్యుదితం పరం ॥ **22** ॥ 754

అన్యానప్యన్యపాషండప్రకారైర్బహుభిర్ద్విజ।
దైతేయాన్మోహయామాస మాయామోహోఽతిమోహకృత్ ॥ **23** ॥ 755

స్వల్పేనైవ హి కాలేన మాయామోహేన తేఽసురాః।
మోహితాస్తత్యజుస్సర్వాం త్రయీమార్గాశ్రితాం కథాం ॥ **24** ॥ 756

కేచిద్వినిందాం వేదానాం దేవానామపరే ద్విజ।
యజ్ఞకర్మకలాపస్య తథాన్యే చ ద్విజన్మనాం ॥ **25** ॥ 757

నైతద్యుక్తిసహం వాక్యం హింసా ధర్మాయ చేష్యతే।
హవీంష్యనలదగ్ధాని ఫలాయేత్యర్భకోదితం ॥ **26** ॥ 758

యజ్ఞైరనేకైర్దేవత్వమవాప్యేంద్రేణ భుజ్యతే।
శమ్యాది యది చేత్కాష్ఠం తద్వరం పత్రభుక్పశుః ॥ **27** ॥ 759

నిహతస్య పశోర్యజ్ఞే స్వర్గప్రాప్తిర్యదీష్యతే।
స్వపితా యజమానేన కిన్ను తస్మాన్న హన్యతే ॥ **28** ॥ 760

తృప్తయే జాయతే పుంసో భుక్తమన్యేన చేత్తతః।
కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధం శ్రమాయాన్నం న వహేయుః ప్రవాసినః ॥ **29** ॥ 761

జనశ్రద్ధేయమిత్యేతదవగమ్య తతోఽత్ర వః।
ఉపేక్షా శ్రేయసే వాక్యం రోచతాం యన్మయేరితం ॥ **30** ॥ 762

న హ్యాప్తవాదా నభసో నిపతంతి మహాసురాః।
యుక్తిమద్వచనం గ్రాహ్యం మయాన్యైశ్చ భవద్విధైః ॥ **31** ॥ 763

శ్రీపరాశర ఉవాచ

మాయామోహేన తే దైత్యాః ప్రకారైర్బహుభిస్తథా।
వ్యుత్థాపితా యథా నైషాం త్రయీ కశ్చిదరోచయత్ ॥ **32** ॥ 764

ఇత్థమున్మార్గయాతేషు తేషు దైత్యేషు తేఽమరాః।
ఉద్యోగం పరమం కృత్వా యుద్ధాయ సముపస్థితాః ॥ **33** ॥ 765

తతో దైవాసురం యుద్ధం పునరేవాభవద్ ద్విజ।
హతాశ్చ తేఽసురా దేవైః సన్మార్గపరిపంథినః ॥ **34** ॥ 766

స్వధర్మకవచం తేషామభూద్యత్ప్రథమం ద్విజ।
తేన రక్షాభవత్పూర్వం నేశుర్నష్టే చ తత్ర తే ॥ **35** ॥ 767

తతో మైత్రేయ తన్మార్గవర్తినో యేఽభవంజనాః।
నగ్నాస్తే తైర్యతస్త్యక్తం త్రయీసంవరణం తథా ॥ **36** ॥ 768

బ్రహ్మచారీ గృహస్థశ్చ వానప్రస్థస్తథాశ్రమీ।
పరివ్రాడ్ వా చతుర్థోఽత్ర పంచమో నోపపద్యతే ॥ **37** ॥ 769

యస్తు సంత్యజ్య గార్హస్థ్యం వానప్రస్థో న జాయతే।
పరివ్రాట్ చాపి మైత్రేయ స నగ్నః పాపకృన్నరః ॥ **38** ॥ 770

నిత్యానాం కర్మణాం విప్ర తస్య హానిరహర్నిశం।
అకుర్వన్విహితం కర్మ శక్తః పతతి తద్దినే ॥ **39** ॥ 771

ప్రాయశ్చిత్తేన మహతా శుద్ధిమాప్నోత్యనాపది।
పక్షం నిత్యక్రియాహానేః కర్తా మైత్రేయ మానవః ॥ **40** ॥ 772

సంవత్సరం క్రియాహానిర్యస్య పుంసోఽభిజాయతే।
తస్యావలోకనాత్సూర్యో నిరీక్ష్యస్నాధుభిస్సదా ॥ **41** ॥ 773

స్పృష్టే స్నానం సచైలస్య శుద్ధేర్హేతుర్మహామతే।
పుంసో భవతి తస్యోక్తా న శుద్ధిః పాపకర్మణః ॥ **42** ॥ 774

దేవర్షిపితృభూతాని యస్య నిఃశ్వస్య వేశ్మని।
ప్రయాంత్యనర్చితాన్యత్ర లోకే తస్మాన్న పాపకృత్ ॥ **43** ॥ 775

సంభాషణానుప్రశ్నాది సహాస్యాం చైవ కుర్వతః।
జాయతే తుల్యతా తస్య తేనైవ ద్విజ వత్సరాత్ ॥ **44** ॥ 776

దేవాదినిఃశ్వాసహతం శరీరం యస్య వేశ్మ చ।
న తేన సంకరం కుర్యాద్ గృహాసనపరిచ్ఛదైః ॥ **45** ॥ 777

అథ భుంక్తే గృహే తస్య కరోత్యాస్యాం తథాసనే।
శేతే చాప్యేకశయనే స సద్యస్తత్సమో భవేత్ ॥ **46** ॥ 778

దేవతాపితృభూతాని తథానభ్యర్చ్య యోఽతిథీన్।
భుంక్తే స పాతకం భుంక్తే నిష్కృతిస్తస్య నేష్యతే ॥ **47** ॥ 779

బ్రాహ్మణాద్యాస్తు యే వర్ణాస్స్వధర్మాదన్యతోముఖాః।
యాంతి తే నగ్నసంజ్ఞాం తు హీనకర్మస్వవస్థితాః ॥ **48** ॥ 780

చతుర్ణాం యత్ర వర్ణానాం మైత్రేయాత్యంతసంకరః।
తత్రాస్యా సాధువృత్తీనాముపఘాతాయ జాయతే ॥ **49** ॥ 781

అనభ్యర్చ్య ఋషీందేవాన్పితృభూతాతిథీంస్తథా।
యో భుంక్తే తస్య స~మ్లాపాత్పతంతి నరకే నరాః ॥ **50** ॥ 782

తస్మాదేతాన్నరో నగ్నాంస్త్రయీసంత్యాగదూషితాన్ ।
సర్వదా వర్జయేత్ప్రాజ్ఞ ఆలాపస్పర్శనాదిషు ॥ **51** ॥ 783

శ్రద్ధావద్భిః కృతం యత్నాద్దేవాన్పితృపితామహాన్ ।
న ప్రీణయతి తచ్ఛ్రాద్ధం యద్యేభిరవలోకితం ॥ **52** ॥ 784

శ్రూయతే చ పురా ఖ్యాతో రాజా శతధనుర్భువి ।
పత్నీ చ శైవ్యా తస్యాభూదతిధర్మపరాయణా ॥ **53** ॥ 785

పతివ్రతా మహాభాగా సత్యశౌచదయాన్వితా ।
సర్వలక్షణసంపన్నా వినయేన నయేన చ ॥ **54** ॥ 786

స తు రాజా తయా సార్ద్ధం దేవదేవం జనార్దనం ।
ఆరాధయామాస విభుం పరమేణ సమాధినా ॥ **55** ॥ 787

హోమైర్జపైస్తథా దానైరుపవాసైశ్చ భక్తితః ।
పూజాభిశ్చానుదివసం తన్మనా నాన్యమానసః ॥ **56** ॥ 788

ఏకదా తు సమం స్నాతౌ తౌ తు భార్యాపతీ జలే ।
భాగీరథ్యాస్సముత్తీర్ణౌ కార్త్తిక్యాం సముపోషితౌ ।
పాషండినమపశ్యేతామాయాంతం సమ్ముఖం ద్విజ ॥ **57** ॥ 789

చాపాచార్యస్య తస్యాసౌ సఖా రాజ్ఞో మహాత్మనః ।
అతస్తద్గౌరవాత్తేన సఖాభావమథాకరోత్ ॥ **58** ॥ 790

న తు సా వాగ్యతా దేవీ తస్య పత్నీ పతివ్రతా ।
ఉపోషితాస్మీతి రవిం తస్మిందృష్టే దదర్శ చ ॥ **59** ॥ 791

సమాగమ్య యథాన్యాయం దంపతీ తౌ యథావిధి ।
విష్ణోః పూజాదికం సర్వం కృతవంతౌ ద్విజోత్తమ ॥ **60** ॥ 792

కాలేన గచ్ఛతా రాజా మమారాసౌ సపత్నజిత్।
అన్వారురోహ తం దేవీ చితాస్థం భూపతిం పతిం ॥ **61** ॥ 793

స తు తేనాపచారేణ శ్వా జజ్ఞే వసుధాధిపః।
ఉపోషితేన పాషండస~మ్లాపో యత్కృతోఽభవత్ ॥ **62** ॥ 794

సా తు జాతిస్మరా జజ్ఞే కాశీరాజసుతా శుభా।
సర్వవిజ్ఞానసంపూర్ణా సర్వలక్షణపూజితా ॥ **63** ॥ 795

తాం పితా దాతుకామోఽభూద్వరాయ వినివారితః।
తయైవ తన్వ్యా విరతో వివాహారంభతో నృపః ॥ **64** ॥ 796

తతస్సా దివ్యయా దృష్ట్యా దృష్ట్వా శ్వానం నిజం పతిం।
విదిశాఖ్యం పురం గత్వా తదవస్థం దదర్శ తం ॥ **65** ॥ 797

తం దృష్ట్వైవ మహాభాగం శ్వభూతం తు పతిం తదా।
దదౌ తస్మై వరాహారం సత్కారప్రవణం శుభా ॥ **66** ॥ 798

భుంజందత్తం తయా సోఽన్నమతిమృష్టమభీప్సితం।
స్వజాతిలలితం కుర్వన్బహు చాటు చకార వై ॥ **67** ॥ 799

అతీవ వ్రీడితా బాలా కుర్వతా చాటు తేన సా।
ప్రణామపూర్వమాహేదం దయితం తం కుయోనిజం ॥ **68** ॥ 800

స్మర్యతాం తన్మహారాజ దాక్షిణ్యలలితం త్వయా।
యేన శ్వయోనిమాపన్నో మమ చాటుకరో భవాన్ ॥ **69** ॥ 801

పాషండినం సమాభాష్య తీర్థస్నానాదనంతరం।
ప్రాప్తోఽసి కుత్సితాం యోనిం కిన్న స్మరసి తత్ప్రభో ॥ **70** ॥ 802

శ్రీపరాశర ఉవాచ

తయైవం స్మారితే తస్మిన్పూర్వజాతికృతే తదా।
దధ్యౌ చిరమథావాప నిర్వేదమతిదుర్లభం ॥ **71** ॥ 803

నిర్విణ్ణచిత్తస్స తతో నిర్గమ్య నగరాద్బహిః।
మరుత్ప్రపతనం కృత్వా శార్ఙ్గలీం యోనిమాగతః ॥ **72** ॥ 804

సాపి ద్వితీయే సంప్రాప్తే వీక్ష్య దివ్యేన చక్షుషా।
జ్ఞాత్వా శృగాలం తం ద్రష్టుం యయౌ కోలాహలం గిరిం ॥ **73** ॥ 805

తత్రాపి దృష్ట్వా తం ప్రాహ శార్ఙ్గాలీం యోనిమాగతం।
భర్తా రమపి చార్వంగీ తనయా పృథివీక్షితః ॥ **74** ॥ 806

అపి స్మరసి రాజేంద్ర శ్వయోనిస్థస్య యన్మయా।
ప్రోక్తం తే పూర్వచరితం పాషండాలాపసంశ్రయం ॥ **75** ॥ 807

పునస్తయోక్తం స జ్ఞాత్వా సత్యం సత్యవతాం వరః।
కాననే స నిరాహారస్తత్యాజ స్వం కలేవరం ॥ **76** ॥ 808

భూయస్తతో వృకో జజ్ఞే గత్వా తం నిర్జనే వనే।
స్మారయామాస భర్తా రం పూర్వవృత్తమనిందితా ॥ **77** ॥ 809

న త్వం వృకో మహాభాగ రాజా శతధనుర్భవాన్।
శ్వా భూత్వా త్వం శృగాలోఽభూర్వ్యకత్వం సాంప్రతం గతః ॥ **78** ॥ 810

స్మారితేన యదా త్యక్తస్తేనాత్మా గృధ్రతాం గతః।
అపాపా సా పునశ్చైనం బోధయామాస భామినీ ॥ **79** ॥ 811

నరేంద్ర స్మర్యతామాత్మా హ్యలం తే గృధ్రచేష్టయా।
పాషండాలాపజాతోఽయం దోషో యద్గృధ్రతాం గతః ॥ **80** ॥ 812

తతః కాకత్వమాపన్నం సమనంతరజన్మని।
ఉవాచ తన్వీ భర్తా రముపలభ్యాత్మయోగతః ॥ **81** ॥ 813

అశేషభూభృతః పూర్వం వశ్యా యస్మై బలిం దదుః।
స త్వం కాకత్వమాపన్నో జాతోఽద్య బలిభుక్ ప్రభో ॥ **82** ॥ 814

ఏవమేవ చ కాకత్వే స్మారితస్య పురాతనం।
తత్యాజ భూపతిః ప్రాణాన్మయూరత్వమవాప చ ॥ **83** ॥ 815

మయూరత్వే తతస్సా వై చకారానుగతిం శుభా।
దత్తైః ప్రతిక్షణం భోజ్యైర్బాలా తజ్జాతిభోజనైః ॥ **84** ॥ 816

తతస్తు జనకో రాజా వాజిమేధం మహాక్రతుం।
చకార తస్యావభృథే స్నాపయామాస తం తదా ॥ **85** ॥ 817

సస్నౌ స్వయం చ తన్వంగీ స్మారయామాస చాపి తం।
యథాసౌ శ్వశృగాలాదియోనిం జగ్రాహ పార్థివః ॥ **86** ॥ 818

స్మృతజన్మక్రమస్సోఽథ తత్యాజ స్వకలేవరం।
జజ్ఞే స జనకస్యైవ పుత్రోఽసౌ సుమహాత్మనః ॥ **87** ॥ 819

తతస్సా పితరం తన్వీ వివాహార్థమచోదయత్।
స చాపి కారయామాస తస్యా రాజా స్వయంవరం ॥ **88** ॥ 820

స్వయంవరే కృతే సా తం సంప్రాప్తం పతిమాత్మనః।
వరయామాస భూయోఽపి భర్తృభావేన భామినీ ॥ **89** ॥ 821

బుభుజే చ తయా సార్ద్ధం సంభోగాన్నృపనందనః।
పితర్యుపరతే రాజ్యం విదేహేషు చకార సః ॥ **90** ॥ 822

ఇయాజ యజ్ఞాన్సుబహూందదౌ దానాని చార్థినాం।
పుత్రానుత్పాదయామాస యుయుధే చ సహారిభిః ॥ **91** ॥ 823

రాజ్యం భుక్త్వా యథాన్యాయం పాలయిత్వా వసుంధరాం।
తత్యాజ స ప్రియాన్ప్రాణాన్సంగ్రామే ధర్మతో నృపః ॥ **92** ॥ 824

తతశ్చితాస్థం తం భూయో భర్తా రం సా శుభేక్షణా ।
అన్వారురోహ విధివద్యథాపూర్వం ముదాన్వితా ॥ **93** ॥ 825

తతోఽవాప తయా సార్ద్ధం రాజపుత్ర్యా స పార్థివః ।
ఐంద్రానతీత్య వై లోకాంల్లోకాన్ప్రాప తదాక్షయాన్ ॥ **94** ॥ 826

స్వర్గాక్షయత్వమతులం దాంపత్యమతిదుర్లభం ।
ప్రాప్తం పుణ్యఫలం ప్రాప్య సంశుద్ధిం తాం ద్విజోత్తమ ॥ **95** ॥ 827

ఏష పాషండసంభాషాద్దోషః ప్రోక్తో మయా ద్విజ ।
తథాఽశ్వమేధావభృథస్నానమాహాత్మ్యమేవ చ ॥ **96** ॥ 828

తస్మాత్పాషండిభిః పాపైరాలాపస్పర్శనం త్యజేత్ ।
విశేషతః క్రియాకాలే యజ్ఞాదౌ చాపి దీక్షితః ॥ **97** ॥ 829

క్రియాహానిర్గృహే యస్య మాసమేకం ప్రజాయతే ।
తస్యావలోకనాత్సూర్యం పశ్యేత మతిమాన్నరః ॥ **98** ॥ 830

కిం పునర్వైస్తు సంత్యక్తా త్రయీ సర్వాత్మనా ద్విజ ।
పాషండభోజిభిః పాపైర్వేదవాదవిరోధిభిః ॥ **99** ॥ 831

సహాలాపస్తు సంసర్గః సహాస్యా చాతిపాపినీ ।
పాషండిభిర్దురాచారైస్తస్మాత్తాన్పరివర్జయేత్ ॥ **100** ॥ 832

పాషండినో వికర్మస్థాన్వైడాలవ్రతికాంఛఠాన్ ।
హైతుకాన్వకవృత్తీంశ్చ వాఙ్మాత్రేణాపి నార్చయేత్ ॥ **101** ॥ 833

దూరతస్తైస్తు సంపర్కస్త్యాజ్యశ్చాప్యతిపాపిభిః ।
పాషండిభిర్దురాచారైస్తస్మాత్తాన్పరివర్జయేత్ ॥ **102** ॥ 834

ఏతే నగ్నాస్తవాఖ్యాతా దృష్టాః శ్రాద్ధోపఘాతకాః ।
యేషాం సంభాషణాత్పుంసాం దినపుణ్యం ప్రణశ్యతి ॥ **103** ॥ 835

ఏతే పాషండినః పాపా న హ్యేతానాలపేద్ బుధః।
పుణ్యం నశ్యతి సంభాషాదేతేషాం తద్దినోద్భవం ॥ **104** ॥ 836

పుంసాం జటాధరణమౌండ్యవతాం వృథైవ
మోఘాశినామఖిలశౌచనిరాకృతానాం।
తోయప్రదానపితృపిండబహిష్కృతానాం
సంభాషణాదపి నరా నరకం ప్రయాంతి ॥ **105** ॥ 837

॥ ఇతి శ్రీవిష్ణుపురాణే తృతీయేంఽశే అష్టాదశోఽధ్యాయః ॥